9 MART 1963

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

HÜKÛMET MİLLETİ AYDINLATMAYI NİHAYET AKIL ETTİ



Boş yere ıstırap çekmeyiniz...
Bütün ağrılara karşı,
GRİPİN
itimatla kullanabileceğiniz en müessir ilâçtır
GRİPİN
KİNİNLİ GRİPİN
GRİPİN nezle ve grip başlangıcında bir çok fenalıkları önler
GRİPİN baş, diş, adale, sinir ağrılarını bıçak gibi keser
GRİPİN sinir ve bel ağrısından eser bırakmaz
GRİPİN bayanların muayyen zamanlardaki sancılarında faydalıdır
GRİPİN mideyi bozmaz, kalbi yormaz
GRİPİN Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin hususî ruhsatını haizdir
KİNİNLİ
GRİPİN

A K İ S

Sayı: 454 Cilt: XXVII Yıl: 9 — HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İş Haberler K: Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu, Egemen Bostancı ve Kenan Taşçıoğlu (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) . Dış Haberler Kısmı : Deniz Baykal - İktisadî haberler kısmı : Fasih İnal - Musiki: Daniyal Eriç -Magazin Kısmı : Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil . Tiyatro: Lûtfi Ay, Naciye Fevzi.

Resim
Ali Parmakerli - Hakkı Tümgan

Fotoğraf
Sungar Taylaner - Kutay Kayalı

Klişe
Doğan Klişe Atelyesi

Yazı İşleri
Rüzgarlı Sokak No. 15/2
Tel: *11 89* 92

İdare
Rüzgarh Sokak No: 15/1
Tel: *10 61 96*

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 ayhk (25 nüsha) 40.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân Şartları
Santimi 20 Lira
8 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih
7.3.1963

Fiyata 1 Lira

Kendi Aramızda.

Sevgili AKİS Okuyucuları

Bundan üç yıl önceye kadar, D. P. nin iktidarda bulunduğu o devrede bu mecmua şu görüşü savunurdu: "Muhalefete tahammül ediniz. Muhalefet elbette ki size rahmet okumayacaktır. Onun görevi, işlerin iyi gitmediğini göstermek ve işlerin, kendi idaresinde daha iyi gideceğini bildirmektir. Boşuna şiddet yoluna gitmeyiniz. Bu, Muhalefetin tabiatı icabıdır ve Muhalefet Demokrasinin vazgeçilmez parçasıdır."

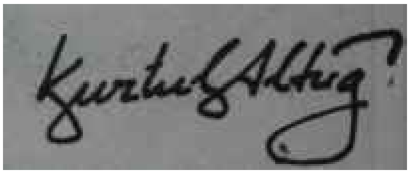
Bu görüş makbul addedilmedi. Halbuki aynı görüşü aynı D. P., kendisi muhalefetteyken savunurdu. Sonradan iktidara gelince toleransı azaldı. Biraz daha vakit geçip te işler kötüye sapınca büsbütün sinirli hal aldı. Nihayet zıvanadan çıkıp başını yedi.

Bu hafta, başyazımızı okuduğunuzda AKİS'in görüşlerinde bir değişiklik olmadığını, olmayacağını bir kere daha tesbit etmek fırsatını bulacaksınız. İktidarın içinde, Muhalefetin son zamlar ve vergi mükellefiyetleri karşısında kopardığı yaygarayı yadırgayanlar var mıdır, bilinmez. Ama, hiç bir şiddet tedbirine gidilmemesi ve herkese istediğini söylemek imkânının verilmesi iyi bir davranıştır. "Haftanın İçinden" başlıklı yazımızda da göreceksiniz: Bu, Muhalefetin görevidir. İktidara ayrı bir görev düşmektedir. AKİS, Muhalefetten ziyade İktidardan şikâyetçidir. Onun, memleketin havasını değiştirmede aciz göstermemesini istemektedir.

Bizim inancımız, temel prensiplerde görüşlerin muhalefette ve iktidarda değişmemesinin bu memleketi kurtaracağı ve rejimi yerleştireceği merkezindedir. Muhalefetteyken hangi Demokrasiye inanılıyorsa, iktidar alındığında da mutlaka o aynı Demokrasiye inanmak ve onun gereğini yapmak lâzımdır. Aksi halde her şey öylesine arap saçına döner ki bütün kıymet hükümleri altüst olur ve fasit daireden kurtulmak için hiç bir ümit kalmaz. Bunu durmadan tekrarlamak, memleketin esas meseleleri üzerine eğilip o konularda halkı her türlü parti propagandalarının dışında uyarmak ve peşin hükümlerden, yahut yaygaralardan korkmaksızın doğru bilinen yolda kalem oynatmak Basının başlıca vazifesi olmak gerekir.

AKİS'in bu sayısı okunduğunda görülecektir ki, çıktığı günden beri bu mecmua bu gayenin hizmetindedir.

Saygılarımızla



İçindekiler

Günlerin Getirdiği 4
Yurtta Olup Bitenler 6
Haftanın İçinden 7
İş Âlemi 19
Dünyada Olup Bitenler 21
"Onlar ki verir..." 23
Sahi Şimdi Neredeler? 25
Tiyatro 28
Musiki 29
Jale Candan 30
Sinema 32
Spor. 33

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Basın — Geçen haftanın içinde, Ankarada yayınlanan ve A.P. borazanlığı yapan iki gazeteyi -Adalet ve Zafer- okuyanlar bir kere daha yüreklerde biriken kinin derecesini anladılar. İki A.P. li gazete bir haber veriyordu: İller Bankası Genel Müdürü Selâhattin Babüroğlu Ankara - İstanbul yolu üzerinde bir trafik kazası yapmış ve resmî otomobiliyle bir hendeğe yuvarlanarak ağırca yaralanmıştı. Haberin bundan sonrası daha da ilginçti. Babüroğlunun eski bir asker olduğundan bahisle, kendisinin Nuri Beşeri subay ailelerine küfretmekle itham ettiği hatırlatılıyordu. Yani denilmek isteniyordu ki "Sen Nuri Beşeri şikayet eder misin! Bak işte Tanrı senin cezanı verdi".



Selahattin Babüroğlu
Bir avuç kına!

Haberi okuyanlar cidden üzüldüler. Fakat hakikat A.P. li Adalet ile Zaferin yayınladıkları gibi cereyan etmedi. Babüroğlu, kendine ait 1954 modeli küçük Mercedes otomobiliyle, ailesiyle birlikte seyahat etmekteydi, Kaza, karşı taraftan gelen bir yolcu otobüsünün dikkatsizliği neticesinde meydana gelmiş, çarpışmayı önlemek için Babüroğlu otomobilini yolun kenarına alırken devrilmişti. Küçük siyah Mercedesin içinde bulunan Babüroğlunun, iki küçük çocuğunun ve eşinin burnu dahi kanamadı. Yani yazıldığı gibi Babüroğlu ağır yaralanıp, Beşer olayına karıştığı için Tanrının hışmına uğramadı. İller Bankası Genel Müdürü kazanın ertesi günü de makamında günlük işlerini yapmakla meşguldü.

İşte isin doğrusu.

Belediye —- İzmir Belediyesiyle ESHOT Genel Müdürlüğü, otobüs ve troleybüs ücretlerine zam yapılıp yapılmaması konusunda tam bir çekişme halindedirler Vali ve Belediye Başkanı Enver Saatçıgil, halen 40 kuruş olan otobüs ve troleybüs bilet ücretlerinin 30 kuruşa indirilmesini encümene teklif ederken, ESHOT Genel Müdürlüğü de 50 kuruşa çıkarılması için aynı encümene başvurdu. Encümen, bu anlaşmazlık ve iki ayrı teklif karşısında nasıl bir karar vereceğini bilememekten dolayı tereddüt içindedir. İzmirliler şimdi merakla encümenin vereceği kararı beklemektedirler.

Öte yandan, Belediye Encümeninin geçen yıl, belediye hudutları dahilinde çalışabilmeleri için 600 minibüsten alınmasını kararlaştırdığı 1800 liralık ruhsat ücreti meselesi de yeni bir çıkmaza girmiş bulunmaktadır. İzmirde iki mahkeme bu konuyla ilgili olarak ayrı ayrı kararlar aldı. Mahkemelerden biri, Belediye En-

Cümeninin 1800 liralık ruhsat kararını Anayasaya aykırı bularak iptal ederken; diğeri, bir mahkemenin bu kadar detaylı kararlar almasının hukuken caiz olmadığını ileri sürerek minibüs şoförlerinin talebini reddetti. İzmir Savcılığı da iki mahkemenin zıt kararları hakkında bir rapor hazırlanması için Adliye Bakanlığının hakemliğine başvurdu, ilgili dosyaları Bakanlığa gönderdi.

Tayinler — Washington'daki Türk İktisadi Misyonunun şefi Memduh Aytür ile Maliye Bakanlığı Hazine Dairesi Genel Müdürlüğüne vekâlet etmekte olan Kemal Siber nihayet yer değiştirdiler. Aylardan beri söylentisi devam eden bu tayinlerle ilgili olarak Siber, amerikalı dostlarına, gülerek:

"— A very nice exchange -Çok güzel bir mübadele oldu-" demektedir. .

Memduh Aytür ise bayramdan birkaç gün evvel başladığı yeni görevinden son derece memnun olduğunu ifade etmektedir.

Plânlama — 5 Yıllık Plânın 1963 yılı uygulamasına paralel olarak İktisadi Devlet Teşekküllerinin yapacağı yatırımlarla ilgili çalışmalara Devlet Plânlama Teşkilâtında başlandı. İktisadi Devlet Teşekkülleri genel müdürleriyle uzmanlarının katıldıkları toplantılarda, bu yıl yapılacak yatırımların şekil, miktar ve sahaları müzakere edildi. Bu toplantıları müteakip tespit edilecek esaslara göre derhal yatırım faaliyetlerine girişilecektir.

Sanayi —- Amerikan firmalarından birisi bu yıl içinde Bergamada bir bira fabrikası kurmağa karar verdi. Bu konudaki ilk çalışmalarını tamamlayan firma, fabrikanın kurulacağı araziyi temin etmiş bulunmaktadır, Önümüzdeki günlerde temeli atılacak olan fabrikanın 60 milyon liraya malolacağı sanılmaktadır.

Dünyadan Akisler

İspanya — Eski Arjantin Cumhurbaşkanı Juan Peron ve karısı 1960 dan beri siyasi mülteci olarak bulundukları İspanyayı terketmişlerdir. Arjantin hükümeti bir müddetten beri Peronun Arjantindeki siyasi faaliyetlerle, ilgisinden dolayı İspanyanın dikkatini çekmekteydi. Bu bakımdan Peronun yurt dışına çıkması hükümet tarafından talep edilmiş olabilir. Bununla beraber Peronun Avrupaya kaçırdığı büyük servetiyle birlikte kendisine yeni bir ülke bulması hiç de zor olmayacaktır.

Birleşik Amerika — Sir Winston Churchill'e Birleşik Amerika şeref vatandaşlığı verilmesi hakkındaki bir tasarı Temsilciler Meclisi Yargı Komisyonunda ittifakla kabul edildi. Şimdi 88 yaşında olan, îngilterenin harp zamanındaki Başbakanı kendisine bu vatandaşlık verilen ilk yabancı olacaktır. Kongre 1958 den beri böyle bir payeyi Churchill'e vermek istiyordu. Fakat Süveyş olayları dolayısıyla İngiliz - Amerikan münasebetlerinin gerginliği bu işi bugüne kadar geciktirmişti.

İngiltere — Bir balıkçının karısı olan Daisy Ansell 10 kuruş karşılığında doldurduğu spor - toto kuponundan 1,5 milyon lira kazandı. Bayan Ansell kazandığı anlaşıldıktan sonra "futbol hakkında hiç bir şey bilmiyorum. Kocam bir kolon da benim doldurmamı istedi. Elimdeki örgüyü 20 saniye için bırakıp kolonu doldurdum, hepsi bundan ibaret." dedi.

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Sayı: 454 Cilt: XXVII Yıl: 9 9 Mart 1963

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Doğru yol

(Kapaktaki konu)

Halkın içinde bulunduğu ruh haletinin, nihayet Hükümet tarafından anlaşılmış bulunduğuna dair ilk belirtiler bu hafta içinde, hafiften de olsa, kendini hissettirdi. Vatandaşlar, bizzat Başbakan İsmet İnönünün ağzından memleketin durumunu öğrenmek fırsatını buldular. Radyoda, bir sohbet havası içinde yapılan bu konuşmalar tesirsiz kalmadı. Başbakan İsmet İnönünün bunlara devam edeceği bu hafta içinde Başbakanlık tarafından söylenildi. Konuşmaların sağladığı müsbet intiba, doğru yolun hangisi olduğu hususunda memleketin idarecilerine fikir verdi.

Demokrasiye inananlar, eğer bunu platonik, yahut bir marazi merak dolayısıyla yapmıyorlarsa bir noktayı gözden kaçırmamakla mükelleftirler: Milletsiz Demokrasinin imkânı yoktur. Hükümetler, milletin nabzını daima elde bulundurmakla, onu her şeyden haberdar etmekle, nabız yüksek atmaya başlayınca gereğini yapmakla mükelleftirler. Bu, artık "Umumiefkârla Münasebet" adını taşıyan bir nevi ilim olmuştur. Kennedy'den General de Gaulle'e, demokratik prensiplerin ışığı altında idare edilen her memlekette idareciler sık sık halkın karşısına çıkmakta, ona işleri kendi görüş açılarından anlatmakta, onu uyarmaktadırlar.

Bizde, İnönünün kuvvetli tarafının bu olduğunu söylemek imkânı yoktur. Yaldızsız iş görmek merakı, bu yaşlı politikacıda çok zaman avantaj halini kaybetmekte ve handikap şeklini almaktadır. Tevazu, halktan anlayış beklemek, iyilik denize bile atılsa, balık bilmediği takdirde Halikin bileceği inancı çok mükemmel şeylerdir. Ama bazı meslekler vardır ki, bunları tatbik etmek binilen dalı kesmek manasına gelir. Zira bunların yanında, XX. Asırda başka gerçekler türemiştir ve propaganda bunlardan biridir. Propaganda, yalanın propagandası demek değildir. XX. Asırda doğrunun da propagandası vardır ve bu bir ihtiyaçtır.



İsmet İnönü
Paçalar sıvanınca

İnönünün Radyo Konuşmaları gibi Feyzioğlunun İstanbuldaki Basın Toplantısı da, bu hafta havanın iyiye doğru hafif bir eğilim göstermesinde çok rol oynadı. Ama gayretin, Koalisyonun sadece bir kanadından geldiğinin gözden kaçmadığı ve milletin bunu böyle mimlediği de unutulmamalıdır. Bu durum, kusuru ne olursa olsun, Turhan Feyzioğlunun bir şikayetini yüzdeyüz haklı göstermektedir. 3 numaralı Başbakan Yardımcısı, dert yanarken şöyle demiştir:

"_ Ne zaman, savunulması yıldırım çekecek bir husus olsa, kürsüye Feyzioğlu buyur ediliyor. Ne zaman alkış toplayacak bir vesile çıksa, işin talibi eksik olmuyor.."

Bunu, sadece Feyzioğlunun değil, C.H.P. nin de kaderi saymak kabildir. Zamlar, vergi mükellefiyetleri, bunların lüzumu millet tarafından Ekrem Alicanın da ağzından duyulmak lâzımdır. Halbuki bunun aksine, Y.T.P. nin içinden bunlara karşı sesler yükselmekte ve ucuz politika daha çok müşteri bulmaktadır. C.K.M.P. den de şimdiye kadar, açıkca alınmış bir vaziyet görülmemiştir. Gerçi C.K.M.P. Koalisyonun işlerini de baltalamamak hususunda "Afcı Y.T.P."den daha dikkatlidir, ama memleketin içinde bulunduğu şartlar karşısında bunu yeter saymak kolay değildir.

Bizde, "İki el bir baş içindir" denir. Üçlü Koalisyonun manası, "Üç el bir baş içindir" olmalıdır.

Halbuki şimdi C.H.P. kanadı, tek elin sesini çıkarmaya çalışır görünmektedir.

Hükümet

Kör ebe

Başbakan Yardımcısı Ekrem Alican Meclisteki YTP Grup odasından aceleci olmıyan adımlarla çıktı. Yanında Sadık Perinçek ve Ulaştırma Bakanı Rıfat Öçten vardı. Perinçek konuşuyor, ellerini cebine sokmuş olan Alican dinliyordu. Sonra gene Perinçek konuştu. Elinin birini cebinden çıkaran Alican dinledi. Bir iki adım attılar, elini cebine yeniden sokan Alican bu defa iki kelimelik bir lâf etti:

"— Tabii, öyle yapın.."

Üç YTP li yönetici yürümeğe devam ettiler. Perinçek, Genel Başkanlarına bazı şeyler söylemekte ısrar etti. Alican kulağını ona vermiş, acelesiz adımlarla, başını ileri geri sallıyarak dinledi. Bir ara durakladı ve arkasından gelen ayak seslerine kulak verdi. Gelenler gazetecilerdi. Alican soğukkanlılıkla gündelik dostlarına sordu:

Püf Noktası

Metin TOKER

Bugünlerde ingilterede bir broşür yayınlandı. Yayınlayan, Muhafazakar Parti, Broşürün adı "Entitled to Know=Bilinmesi Gereken". Broşürde, eğer İşçiler iktidarı alırlarsa, devletleştirecekleri yüz kadar tanınmış firmanın adı açıklanıyor. Bunların arasında, 21 tane de hususî sigorta kumpanyası var. Muhafazakarlar şöyle demek istiyorlar: "Aklınızı başınıza alın! İşçiler geldiler mi, haliniz dumandır. Hemen işinizi elinizden kapacaklar, devletleştirecekler. O zaman, elveda Müreffeh İngiltere'ye! Yardım edin de, seçimleri gene biz kazanalım.."

Tanınmış yüz kadar firmanın devletleştirileceği gibi bir endişenin İngilizlerin yüreğine düşmesi ne demektir? İşçiler için bundan büyük darbe az bulunur.

Ancak Muhafazakâr Partinin bu açıklaması, hiç b i r esasa dayanmamaktadır. Zira İşçiler sadece iki sektörü, Çelik Sanayii ile Karayolları Nakliyatını devletleştirmenin peşindedirler. Bunun dışında hiç bir ticaretin kılına halel gelmeyeceğini Muhafazakâr Parti mükemmelen bilmektedir. Çelik Sanayii ile Karayolları Nakliyatının, hele bu sonuncunun, gerçekten devletleştirilip devletleştirilmeyeceği de belli değildir ya.. Ama İngiliz Muhafazakârları ingiliz İşçilerine bu çamuru atmayı ve halkı onlara karşı ayaklandırmayı mübah addetmektedirler. Sportmen İngilterede de olsa, görülüyor ki rakip rakibe hayır duası etmiyor.

Nitekim İşçiler de boş durmamaktadırlar. Partinin yeni lideri Wilson'un Cardiff'teki ilk konuşması bir demagoji şaheseridir. İşçiler, kiraları dondurmak suretiyle hem herkese ucuz mesken temin edeceklerdir, hemde İngilterenin mesken meselesini halledeceklerdir! Buna, Wilson'un kendisinin inanmadığı ve kira kontrolünün hudutları bugün Muhafazakâr Hükümetin kontrolünün hudutlarını aştı mı İngilterede bir tek yeni mesken yapılmayacağını bildiği muhakkaktır. İşçiler iktidara geldiklerinde statüko değiştirilmeyecektir. Ama ne gam! Rakip rakibe hayır duası etmeyecek, onu kötülemek için elinden geleni yapacaktır.

Demokrasi budur.

Demokrasi bu olduğu için de, meselâ bir Economist dergisi çıkacak ve iki tarafı da böyle davranışlarından dolayı ayıplayacaktır. Sonra, seçim günü gelip çattığında Sokaktaki İngiliz, hükümetinden memnun olup olmadığını, hükümetinin kendisini gündelik hayatında rahat ettirip ettirmediğini düşünecek, muhasebesini yapacak, sandığın başına gidip oyunu kullanacaktır. Kazanan iktidara gelip yerleşecek, kaybeden muhalefete geçip bir daha sefere daha şanslı olmayı bekleyecektir.

Mesele bu kadar basittir.

Şimdi bizde, Muhalefet milletin ruhuna kara kara mürekkep akıtmaktadır. Muhalefet gazetelerini açınız ve bir bakınız: Aman yarabbi, Türkiye yaşanmaz bir memleket haline gelmiştir. Son zamlar, vergilerdeki artışlar vatandaşları kaldıramayacakları bir yükün altına sokmuştur. Hayat pahalılığına karşı mitingler tertiplenecektir. Halk, bunalmış haldedir. Her şey kötüye gitmektedir. Hükümet, gelmiş geçmiş bütün hükümetlerin en kötüsüdür.

Peki ama, Muhalefet ne diyecekti? "Aman, zamlar çok şükür yapıldı. Çünkü banlar olmaksızın 5 Yıllık Plânı uygulamak imkânı bulunmayacaktı. Şimdi, çalışma devri başlayacak ve sadece bu yıl içinde yapılacak 9 milyar liralık yatırım sayesinde vatandaşın satın alma gücü yükselecektir. Ey vatandaşlar, anlayışlı olunuz ve işinize sarılınız. Bizi ancak böyle bir tutum kurtaracaktır. Ya ya ya.. Şa şa şa.. İsmet Paşa çok yaşa!"

Bunu beklemek için ya fazla saf, ya da Menderes İktidarı gibi, Demokrasiden tamamen habersiz olmak lâzımdır. Muhalefet İktidarı kötü göstermek için elinden geleni yapacaktır, İktidar yaptığının kötü olmadığından eminse yoluna devam edecek, millete gerçekleri anlatacak, zaferi iyi neticeyle kazanacaktır. Memnun edilen bir halkın, Muhalefetin kara mürekkebiyle İktidar aleyhine döndüğü görülmemiştir. Ne var ki, İktidar da armut devşirmesin, akıllı, bilgili ve sinirsiz bir tarzda kendi sesini duyursun, karşı tarafın söndürdüğü ışıkları vatandaşların yüreğinde yaksın. Seçtiği yolun sonunda halk kendisini takdir ediyorsa itkidarda kalır, etmiyorsa yerini bırakır. "Bu halkı kandırıyorlar", "Milletin kısmetiyle oynuyorlar", "Yalanla bizi yıkmak istiyorlar" diye kendi kendini aldatmak, sonra da "Ben sabık olmayacağım" diye terter tepinmek türk toplumunun seviyesine erişmiş bir toplumda akıllılık değildir va akıllılık olmadığının delili henüz pek yakınımızdadır.

Bugün, Mr karamsar havanın vatan sathında estirildiğinde ve ruhların sahiden kararmış olduğunda hiç kimsenin şüphesi yoktur. Bedbaht olmak için sebebi bulunanlar bir yana, bedbaht olmak için sebebi bulunmayanlar dahi kendilerini bedbaht hissetmektedirler. Bunu Menderes Hükümeti şiddet tedbirleriyle önlemeye kalkıştı. Ne boş hayal! Ama bu, İnönü Hükümeti beklerse ki halk her şeyi kendiliğinden anlasın, ya da işlerin iyi gittiğini halka Muhalefet bildirsin gene önlenmez. Bir yapıp on söylemeyeceksin. Fakat on yapıp bir de söylemeyeceksin. Ne yapıyorsan, niçin yapıyorsan, nasıl yapıyorsan onu söyleyeceksin. Söyledikten sonra da vatandaş buna gündelik hayatında beliren farkı görerek, cebine girene bakarak inanacak.

Türkiye, ışığa o zaman kavuşacaktır.

"— Ne var?.. Bir şey mi var?.."

Basın mensupları nefes nefese cevap vermeğe çalıştılar:

"— Haber sizde efendim.. İçeride konuşulanlar hakkında bir iki kelime...."

Başbakan Yardımcısı sol elini cebinden çıkarıp gülümsemeyle somurtma arası bir ifadeyle omuz silkti:

"— Hiç.. Partiyi ilgilendiren meseleleri konuştuk.."

"— Koalisyon filân, meselâ.."

"— Yoo, partiyi ilgilendiren meseleler dedim ya.."

Üç YTP li idareci bu defa arkalarında bir basın salkımı ile koridorda ilerlemeğe başladılar. Asansöre kadar geldiler. Asansörde kapıya Basın topluluğu hakim oldu. Başbakan Yardımcısı dudaklarını buruşturarak sorulanları cevaplandırmağa çalıştı:



Ekrem Alican
Bıyık ve sakal arasında

"¬¬ Peki, Turhan Feyzioğlundan da bahsedilmedi mi. içeride?"

"— Hükümete ait meseleler, Hükümette görüşülür.. Burada işi ne?"

"— Yeni bir koalisyon protokolundan bahsediyorlar. Bakanlar değişecek gibi sözler dolaşıyor, bunlardan da mı bahsedilmedi?"

YTP Genel Başkanı Ekrem Ali--an asansörün düğmesine uzandı ve ablukadaki basın mensuplarına:

"¬¬ Müsaade edin de gidelim artık" diye cevap verdi. Alican yerine Öçten, gündelik dostlarına gülümsedi, asansör ağır ağır aşağı inmeğe koyuldu.

Hâdise Salı günü Meclisin ikinci katında cereyan etti. O gün YTP Senato ve Meclis Grup Yönetim Kurulları müşterek toplantısı vardı. Gündelik politika içinde fazlaca yer almıyan bu tip toplantıları, haftanın olayı olarak birinci plâna, o gün görüşülecek olan konular kendiliğinden çıkarmış ve Yönetim Kurulları Genel Başkanlarını bilgi vermek üzere toplantıya davet etmişlerdi.

Aynı gün sabah üç YTP li idareci Genel Başkanlarım makamında ziyaret ettiler. Sadık Perinçek, Nurettin Ertürk ve Rifat Öçten bir konu üzerinde görüşeceklerdi.

Alican, Partili arkadaşlarını odasında kabul etti. Özel kalem müdürüne kimseyi içeri almamasını tembihledi ve kapılar kapandı. Söze Perinçek başladı. YTP Grup Başkanı Senato ve Meclis Gruplarındaki havayı anlattı. Hava öyle pek kolay halledilecek bir hava değildi. İki mesele üzerinde dikkatlice durmak gerekiyordu. Evvelemirde YTP Grupunda Başbakan Yardımıcı Turhan Feyzioğluna karşı önüne güç geçilecek bir antipati başgöstermiştî. YTP milletvekilleri ve Senatörleri genç Başbakan Yardımcısının türlü, dolapların içinde olduğunu ve Hükümete terekküp eden sorumluluğu istismar ettiğini belirtiyorlardı. Hele Meclisteki son olaylar bu cereyanı önü alınmaz bir hale getirmişti.

Alican, arkadaşını dikkat ve sükûnetle dinledi. Bunun Hükümet içinde halledilebileceğini ve Hükümet Başkanının meseleyi izlediğini belirtti. İşi hafiften almak kararındaydı. Koalisyonun tehlikeye düşmesinde böyle küçük pürüzlerin yeri olmamalıydı. Bu defa Grupların Yönetim Kurallarındaki havaya temas edildi. O günkü toplantıda tartışılacak konularda nasıl davranılacağı konuşuldu. Zira Perinçek biliyordu ki Grup Yönetim Kurulundaki YTP liler pek iyi niyetlerle gelmiyorlardı.

Düğümün başları..

Bir başka oyun siyasi affın biran evvel çıkarılması konusunda oynanıyordu. Gerçi YTP liler -hepsi değil- AP nin af teklifi hücumunda koalisyon protokoluna riayet etmişlerdi. Hatta AP. liler kendilerine gelip "af teklifimize nasıl oy vereceksiniz" dediklerinde, Perinçek ve yöneticiler çekinmeden "reddedeceğiz" demişlerdi. Üstelik YTP idarecileri buna sonradan pişman olmuşlardı. Zira AP nin kendileri "evet" dediği takdirde teklifi yapmağa -ne olur ne olmaz, belki çıkar gerekçesiyle- cesaret edemiyeceklerini de öğrenmişler ve bir hayli gülmüşlerdi Ama af kanunu çıktıktan sonra teşkilâtta son derece büyük istismar konusu edilmiş ve adım adım ilerlemeğe çalışan YTP, teşkilât olarak gene bir çıkmazın içine düşmüştü.

İşte, YTP li yöneticileri Apaydın kardeşlerin yaptığı teklif bu yönden düşündürüyordu.

Bütün bunların yanında Alican ve üç YTP li yönetici, YTP için Koalisyonda kalmanın faydalarım tartıştılar. Küçük partinin gelişmesinde büyük çapta faydası olan ortaklığı ne şekilde olursa olsun devam ettirme fikri etrafında birleştiler. Ancak yeni bir protokola ihtiyaç olduğunda da, Alican dahil karar kıldılar.



Hasan Dinçer
Ne yârdan, ne serden

Koalisyonun revizyonu meselesinde YTP bakımından birkaç fayda görüldü. Evvelâ iyi işliyen bir hükümet zincirinin YTP li halkaları,, teşkilâtın güvenini ve YTP nin gelişmesini sağlıyacaktı. Saniyen küçük partinin bünyesi bakımından bazı bakanlıkların elde tutulmasının faydası halkla idareci teması yönünden büyüktü. YTP yöneticileri bu bakımdan rezivyonda bazı Bakanlıkların partiler arasında el değiştir-

mesini mahzurlu değil, faydalı buldular. Nitekim YTP Grupunda yaygın kanaat Tarım Bakanlığının CHP ye bırakılmasıdır. Bu Bakanlık camiasının CHP sempatizanı oluşu, geniş kitlelere dayanan Tarım teşkilâtının Koalisyonun birinci derecedeki ortağının elinde bulundurulması sayısız faydalar doğuracaktır. Y. T. P. de yükten kurtulacaktır. Buna karşılık Çalışma Bakanlığı YTP nin gelişimi bakımından elde edilmesi gereken bir bakanlık olarak kendilerine göründü. Bunun gibi bazı düşünceler revizyon fikrinde ilerilik ve müstaceliyet sağladı. Ancak Çalışma Bakanlığı konusunda unutulan, CHP nin bunu bırakmayacağı ve Ecevitin en İyi Bakanlardan biti olduğu hususu oldu.

Ön temaslar..

Bu arada bir YTP 1i Koalisyonun istikbaliyle ilgilenen kişileri boş bırakmadı. Haftanın başında pazartesi günü Kâmuran Evliyaoğlu Cumhurbaşkanı Gürseli ziyarete giderken görevliydi! Ama konuşmayı kendi adına yapacaktı. Temasta Gürselin fikrini alacaktı. Evliyaoğlu ile Gürsel arasındaki konuşma, Koalisyonun devamı konusunda oldu ve hemen hemen bütün partilerde görüşülen meselelere temas edildi. Gürsel YTP idarecisine Koaüsyonun devamında fayda gördüğünü açıkça belirtti. Biraz dişlerini sıkmalarını ve durumun lehlerine gelişeceğini, zamanın iyiye işlediğini ifade etti. Buna karşılık Evliyaoğlu, bazı çatışmaları anlattı. Siyasi afdan bahsetti ve yeni bir protokola ihtiyaç olduğunu belirtti.

Evliyaoğlunun yaptığı görüşmeden sonra YTP yöneticilerine anlattıkları salı günü toplanan Yönetim Kurullarının tartışmalarında yeni bir yola gidilmesini sağladı.

Kızgın politikacılar, kurula izahat veren Alicam facia tartaklamadılar. Hatta ağız tadıyla şekerli bir kahve içmesine bile müsaade ettiler. Alican, Feyzioğlu meselesinde fazla ısrar edilmemesini söyledi. Bunun gerçekten kolaylıkla halledilebileceğini ve iki partinin arasını bu tip şahst çatışmaların açmaması gerektiğini ifade etti. Kurul her ne kadar yüzünü buruşturdaysa da fazla üzerine varmadı ve mesele ortada asılı kaldı. Alican, dişinin Feyzioğlunu kesmeyeceğini biliyordu.

YTP Grup Yönetim Kurulu toplantısı devam ederken -Alican saat 17 sıralarında İktisadi Kurul toplantısına gitmek için salonu terketti- görevli Evliyaoğlu Başbakan İnönüyü makamında ziyaret etti. Başbakan ve eski Bakan yarım saat kadar konuştular. Konu Koalisyonun durumu ve bu durumu sarsıcı eksikliklerin giderilmesiydi. Başbakan İnönü doğrusu istenirse, genç politikacıya faz-. la bir şey söylemedi. Genç politikacı beraber bir müddet çahştığı Başbakanı biraz tanıdığından fazla ısrar etmedi ve evine canı sıkkın döndü. Af konusunda İnönü hiç bir taviz vermemişti. Evliyaoğlunun ertesi günü Basına yaptığı açıklama münhasıran af konusuyla ilgili oldu. Bunda partilerin bunu istismar etmemesini, zeminin ve zamanın henüz tamam olmadığını belirtiyordu. Bu işi Parlâmentonun yakın bir zamanda halledebileceğini, ancak bunun için bazı şartların tahakkukunun gerektiğini ifade etmekteydi.

CKMP 1i politikacılar

Koalisyonun geçirdiği sarsıntıya ziyadesiyle üzülen Parti CKMP oldu. Küçük parti bünyesini kuvvetlendirmek için bu üçlünün içinde kalmayı adeta prensip edinmişti. Ancak CKMP içinde İrfan Baran ve arkadaşları hükümet etmenin faydalarından gerektiği kadar istifade edilmediği kanaatındaydılar. Ekonomi ve Ticaret Bakanları hariç bütün Bakanlarını -Dincer dahil- Pasif, iş görmez buluyorlar ve değişikligin faydalı olacağı kanaatini savunuyoriardı. Bu arada parti içinde dbir reform küçük partiyi kendine getirebilecekti.

CKMP nin genç grupu Basın Yayın Bakam üzerinde ısrarlıydı! Karasapanın bu bakanlıkta tek bir işe yaramadığını herkes gibi bili yorlardı. Yörüke gelince, antidemokratik kanunların ayıklanmasında tutumuyla gençlerin gözüne batıyordu. Bütün bunlara rağmen Koalisyonun devamına bir diyecekleri yoktu. Nitekim Genel Başkan Dincer bir konuda Başbakan İnönüyle Basbkanlıkta salı günü saat 10.30 da uzun uzun konuştu. Meseleyi Hükümet içinde halletmek için bir küçük teşebbüste bulundu.

Ne yârdan, ne serden..

İkinci gün YTP Grup Yönetim kurulları toplantısı bu hava içinde yapıldı. Alican 11.35'de topl antıya katıldı ve İki saat kalarak tebiğ hazırlanması için gerekli bilgiyi verdi. Toplantıda tebliğin ne şekilde hazırlanacağı tartışıldı. Yöneticiler orta bir yol buldular. AP ve CHP arasında kalan YTP vatandaştan Özür dileyecek ve durumu açıklayaçaktı! Her iki tarafa karşı olmayan YTP ye daha sempatik görünen.

Kulağa Küpe

Komşunu oku !

Yakup Kadri Karaosmanoğlu -İçerdeki Burhan Belgenin eniştesi- af çıkarmıyor diye C.H.P. den ayrıldı. Oyunu da Genel Siyasi Af lehinde kullandı.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu -Çok devrimcidir- gitti, Dünya gazetesinde yazmaya başladı.

Durun, durun.. Bitmedi!

Yakup Kadri Karaosmanoğlunun Dünya gazetesindeki son *yazısının başlığı: "İnönünün söylemediği!"*

*Efendim, İnönü affi istemeyenlerin de bulunduğunu söylemiş, fakat bunlarm kim olduğunu söylememiş. Şimdi Yakup Kadri Karaosmanoğlu -Burhan Belgenin eniştesi-, Dünya gazetesinde -Çok devrimcidir- **İnö**nüyü bir sıkıştırıyor, bir sıkıştırıyor:*

"-— Söyle bakalım efendim, kimmiş o affi istemeyen! Haydi, söyle! Söyle, kim af istemiyor.."

Ah, talihsiz Bedii Faik kardeş! Sütun komşuların bile mi seni artık okumaz oldu? Bu hallere düşecek adam mıydın, sen!. Ah, ah Bediicik!



Turhan Feyzioğlu
*Dikenli **gül***

Böylece Berinçek ve arkadaşları ellerine kalemi alarak masanın başına oturdular. Esat Kemal. Aybara kalsa siyasi affın tarihinin tesbit edilmesi teklifini hemen yapacaktı. Ama Perinçek kendisine biraz daha itidal tavsiye etti ve 5 maddelik tebliğ tam 6 saatte hazırlandı. Bir kere de Alicana telefonla okunduktan sonra gün ışığına çıkarıldı.

Tebliğde koalisyon partileri liderlerinin bir araya gelerek meseleleri yeniden gözden geçirmeleri isteniyordu. İşin burasında Yönetim Kurulları ağır basmıştı. Koalisyondan çekilme kelimelerine hafifçe yer verildi. Burada da Grup Alicana ağır basmıştı. Ama af konusunda Genel Başkanlarının 5 Mart tarihli demeçlerine dokunmadılar ve kendisini tasvip ettiklerini belirttiler. Alican işin burasında Genel Başkanlıktan ay rılma şıkkını terazinin kendisine ait kefesine koymuştu. Zira biliyordu ki bu konuda ısrar bir başkasına da, İnönüye, Başbakanlığı bırakma şıkkını kefeye koyduracaktı.

5. Sulh Ceza Hâkimliği eliyle aldığımız tekziptir.

Zaruri yalanlama

Derginizin 461. sayısında, kendinize has üslûp içinde, asılsız ve insafsız bir neşriyatta bulundunuz.

Bu yazınız üzerine, ilk ve son olarak bu tekzibi;sizin için değil-okuyucular için yazmağa değer buldum.

Tamamen kasıtlı ve hakikata ayken yazıyorsunuz. Şöyleki:

1) Çelikbaş, konsorsiyum toplantısına hiç gitmemiştir. Bir defa Maliye Bakanı Sayın Melen yerine NATO Bakanlar Konseyine katılmıştır.

2) Çelikbaş kimsenin himayesine muhtaç olmamış ve olmıyacak, sorumluluğunu bilen bir siyaset adamı olarak çalışır.

3) İhtilâl sonrasında peyda-ettiğiniz makbul ahbabınız bir iki memurla ilgili gensoru müzakeresinde, Çelikbaş'ın yerdiğini politikası gurupça tasvip edilmiştir. Gensoru sonunda güven oyu alıp politikası tasvip edilen bir Bakanın himayeye ihtiyacı olmadığı basit bir gerçektir. Bunu anlamak. için namdar yazar olmağa lüzum yoktur.

Muayyen bir fikir seviyesine ulaşmış olanlara göre gazetecilik kasıtlı yalan yazmağı en azından ayıp sayan bir hizmet mesleğidir.

Fethi Çelikbaş
Sanayi Bakanı

Politikacılar

Bir adamla nasıl uğraşılır!

Bundan bir süre önce bir koca Ba--an, -Sanayi Bakanı Prof. Fethi Çelikbaş-, kapısında uşak olmayı reddettiği için bir Umum Müdürün -Sümer Bank Umum Müdürü Selahaddin Akyol- görevinden almak istedi. Umum Müdür direndi. Hâdise Basına aksetti. Çelikbaş uğrayacağı bir mağlûbiyetin kendisine koltuğa malolacağını farketti. Umum Müdür hakkında bir dosya düzdü ve Kabineye gitti. Kabinede, koca Bakanın ithamları dinlenildi. Hükümetler bir mahkeme olmadığından ve Kabine toplantılarından sadece, kendilerine itimat edilmesi gereken koca Bakanlara söz hak-- bulunduğundan Çelikbaş Selahad*din* Akyolun günahlarını saydı döktü Hükümet, bir koca Bakanın bu açıklamalarını doğru addederek ,Umum Müdürün azline karar verdi ve kendisine atfedilen suçların hesabını mahkemede vermesini istedi.

Aradan aylar ve aylar geçti. Çelikbaşın, kapısında uşak olmayı reddeden Umum Müdür hakkında düz--üğü dosyanın maddelerinin her biri aydınlığa kavuştu. Şimdi bakınız, açıklanan neticeler nelerdir.

Koca Bakan, Kabinede Umum Müdürü hakkındaki ithamları dört *madde* halinde sıralamıştır.

1 — 1957-59 yılları arasında Selahaddin Akyol, Sümer Bankın teknik müdür muavini iken İstanbul seramik ve Bilecik fayans fabrikalarının ihalesi işinde yolsuzluk yapmıştır. Akyol, rakip alman firmalarının teklifleri üzerinde durmamış, işi yüzde 230 daha pahalı fiyatla çek firmasına vermiş, 5 milyon dolar civarında bir zarara sebebiyet vermiştir.

Bu ithamın, "Ya hesap bilmiyorsun, ya dayak yememişsin" formülüne göre ileri sürüldüğü işin basında anlaşılmıştır. Zira ihalenin tutarı 4 milyon 860 bin 633 dolardır ve 5 milyon dolar zarara sebebiyet vermek fiilen mümkün değildir.

Hâdise, adalete intikal etmiştir. Fakat Çelikbaşa hâkim beğendirmek bir mesele olmuştur. Çelikbaş bir hâkimi reddetmiş, hâkim bunu kabul edip çekilmiş, yerine bir başka hâkim gelmiş, Çelikbaş onu da reddetmiştir. Fakat ikinci hâkim bunu kabul etmemiş, Çelikbaş üst kademeye müracaat etmiş, üst mahkeme hâkimi haklı bulmuş, tahkikat yürümüştür. Hâkim, iş bir teknik mesele olduğundan bunu bilirkişi heyetine havale etmiştir. Heyet son derece mufassal, iyi incelenmiş, teknik bir rapor vermiştir. Raporun netice kısmı aynen şudur: "Biz, bilirkişi heyeti, mevzuu teknolojik ve ekonomik cephelerinden gayet teferruatlı şekilde incelemek suretiyle mubayaa heyetine ve Sümer Bank Umum Müdürlüğüne atfedilecek hiç bir kusurun bulunmadığı neticesine vardık"

2 — Akyol Sümer Bank Kimya şubesi müdürü iken Amerikadan krom mukabili ithal olunan çürük tops mübayaası işinde yolsuzluk yapmış ve 30 milyon liralık bir zarara sebebiyet vermiştir.

Yapılan tahkikat, Sümer Bankta tops mübayaası ile Kimya şubesinin hiç bir alâkası bulunmadığı, Selahaddin Akyolun da mübayaa heyetine dahil olmadığı neticesini verdi. Bunun üzerine, dava açmak imkânının dahi bulunmadığı anlaşıldı.

3 —Akyol, 7244 sayılı kanuna rağmen bazı Sümer Bank memurlarını yurt dışına usulsüz olarak tedaviye göndermiş ve 50 bin liralık zarara sebebiyet vermiştir.

Tahkikat sonunda anlaşıldı ki hasta memurların tedavi masrafları Sümer Bank değil, Sümer Bank memurlarının kendi aralarında kurmuş oldukları bir yardım sandığı tarafından ödenmektedir. Gönderilecek memurları da Sümer Bank Umum Müdürü değil, sandığın idare kurulu seçmektedir.

4 — Akyol Çimento Sanayii Umum Müdürü bulunduğu sırada mer'i mevzuata aykırı bir takım tasarruflarda bulunmuş ve 70 bin liralık zarara yol açmıştır. Bu zarar, Devlet Malzeme Ofisinden alınan iki adet binek otomobiliyle alâkalıdır. Otomobil, Sebati Atamana tahsis edilmiştir.



Tahkikat, bu konuda İhtilâlden sonra dava açıldığını, davanın beraatle sonuçlandığını gösterdi. Çelikbaş, beraat kararını savcının temyiz etmemiş olması üzerine bir hukuk âbidesi bina ederek aynı suçtan yeniden dava açılmasını istedi. Yaptığı zorlama sonunda bu şaheser hukuk gafı yapıldı. Fakat hâkim, mahkeme kararlarına uymaya herkesin mecbur olduğunu bildirerek böyle bir davaya bakılamayacağı kararını verdi.

Çelikbaşın bir Umum Müdürü azlettirmek için, "Doğrudur" diye Hükümete götürdüğü dosyanın dört maddesinin akibeti bu olmuştur.

Yeni suç!

Çelikbaş, bunlara sonradan bir suç daha ekledi ve böylece ithamların sayısı beşe çıktı. Bakana göre Selahaddin Akyol, kardeşi Tarık Akyolu Sümer Bankın Teftiş Kuruluna başkan seçtirmiş ve böylece bir şebeke kurmuştur.

Yapılan tahkikat, Selahaddin Akyolun kardeşi olmanın bir türk vatandaşını vatandaşlık haklarından mahrum edemeyeceği neticesine vardığı gibi Selahaddin Akyolun bu tayini yapmadan kanuni bir mahzur olup olmadığı konusunda bir bilirkişi heyetinden mütalea aldığını ve mütaleanın müsbet bulunduğunu da gösterdi. Bunun üzerine o konuda da bir takibat yapılamadı.

Ama bütün bunlara rağmen bugün, Çelikbaş Bakan koltuğunda oturmakta ve Selahaddin Akyol da, bir Hukuk Devletinde yaşadığı hayali içinde kendisini avutmakta, üzerine sıçratılan çamurları bir bir ayıklamaya çalışmaktadır.

İşin daha hazin tarafı, Bakanlığını bir çiftlik zanneden Bakanın, bütün Muhalefet yılları bu çeşit zihniyete karşı savaşla geçmiş bir partinin, C.H.P. nin Bakanı olması ve bu sırada da, insan haklarının ve Hukuk Devletinin şampiyonu sayılan İsmet İnönünün Başbakan bulunmasıdır.





Selahaddin Akyol ve Çelikbaş
Hukuk ve Guguk

Suiistimaller

Eski hamam, eski tas mı?

Önceki haftanın sonlarında Cuma günü Türkiye Milli Talebe Federasyonunun Cağaloğlundaki binasına Devlet Demir Yolları antetini taşıyan bir zarf geldi. 27 Mayıstan önceki unutulmaz Federasyon Başkanı Samet Güldoğana hitaben kaleme alınmış olan mektupta "Tavassutta bulunduğunuz zat 23 Şubat 1963 tarihinde Sirkeci kısım hekimliğine tayin edilmiştir" denilmekteydi.

Gençler bu satırları hayretten gözleri büyüyerek birkaç defa daha okudular. Okuduklarına pek de inanmak istemiyorlardı. Başkan Erdoğan Tuncer birkaç yere telefon edip, meselenin doğruluğuna kanaat getirdikten sonra arkadaşlarıyla başbaşa vererek, ne yapılması gerektiğini düşündü. Çoktan geride kaldığını sandıkları tavassut mektuplarının tekrar ortam kazanması ve hele bu işte T.M.T.F. nun âlet edilmesi gençleri çileden çıkarmıştı. Böyle bir sistem yıkılsın diye ayaklanmış, canlarını tehlikeye atmış gençlerin sanki dünya başlarına yıkılmıştı. O gün, akşam geç saatlere kadar süren müzakerelerden sonra meselenin bir basın toplantısı yapılarak halkoyuna açıklanmasına ve bir mektupla da Devlet Demir Yollarının protesto edilmesine karar verildi. Hemen o akşam bütün gazete idarehanelerine telefon edilerek ertesi sabah 11 de bir basın toplantısı yapılacağı bildirildi. Ama gençler bütün ısrarlara rağmen toplantının konusunu açıklamaktan kaçındılar ve:

"— Sürprizdir. Gelin, öğrenin"

dediler.

Olayı Pazar sabahı gazetelerden öğrenenler Samet Güldoğan adını görünce haberi biraz daha büyük ilgiyle okudular. Bu ad kendilerine hiç de yabancı değildi. D.P. iktidarının son yıllarında Menderes, Gençligi kazanmak için talebe teşekküllerinin başındakileri avlamağa çalışmış ama bunu başaramayınca bir takım gizli dolaplar çevirerek adamlarını başkanlık koltuklarına oturtuvermişti. Samet Güldoğan bu tip başkanlardan biri, hem de en ünlüsüydü. 1959 yılında Türkiye Milli Talebe Federasyonu ikinci başkanlığına adaylığını koymuş, fakat Gençlik kendisini tutmayınca Balıkesirde yapılan bir uydurma kongrede başkan seçilmişti. Bundan sonra her geçen gün D.P. ye biraz daha yanaşan Güldoğan Federasyonu adeta D.P. nin bir organı haline getirmeğe çalıştı ve işi 27-28 Nisan olayları aleyhine demeç vermeye kadar götürdü. 27 Mayıs İnkılâbından sonra Güldoğan hakkında 100 bin 1irahk bir suiistimal dâvası da açıldı. Bu arada siyaset yapmaktan derslerine vakit bulamayan Güldoğan selâmeti askere gitmekte buldu.

Tencere ve kapağı

Ulaştırma Bakanlığıyla ilgili bu görülmemiş skandalın ilk temelleri Güldoğanın yedek subay öğretmen olarak gittiği Elâzığda atıldı. Burada, Samet Güldoğan ve Devlet Demiryolları Elâzığ işletmesi doktorlarından Bahattin Pamukçu arasında yakın bir dostluk kuruldu. İki kafadar sık sık buluşuyor, dertleşiyorlardı. Güldoğan eski devrin özlemiyle yanıyor ve o zamanki forsunu anlata anlata bitiremiyordu. Bu dertleşmelerden birinde Pamukçu, arkadaşına hipertansiyonu olduğunu ve bu sebeple mutedil iklimli bir yerde yaşaması gerektiğini söyledi! Gerçi Genel Müdürlüğe müracaat etmiş ve tayinini istemişti ama, aradan bir hayli zaman geçmiş olmasına rağmen hiç bir cevap gelmemişti. Gül doğan bu işe pek üzüldü. Koalisyon Hükümetinin Ulaştırma Bakanı koyu bir D. P. liydi. Belki eski şöhretinden istifade ederek bir şeyler yapabilirdi, iki kafadar hemen kaleme kâğıda sarıldılar. Bakanlığa hitaben beyaz kuşe kâğıdına el yazısıyla bir buçuk sayfalık bîr tavassut mektubu yazıldı ve sonuna da Eski T.M.T. F. Başkanı Samet Güldoğan imzasını çaktı. .

Bakanlığa gelen mektup burada hic vakit kaybedilmeden Müsteşar Yardımcısı -Şimdi Müsteşardır. Sabahattin Baydının parafıyla Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğüne ve

Menderesin Yapamadığı

Adnan Menderes, bir koca Meclisi, başına dünyanın yıkılmasına yol açan istikamete sürüklemeye kudreti yetmiş olan adamdır. Bütün tehlike çanları bu Meclisteki D.P. Grubunun üyelerinin kulaklarında çalındığı ve bunlar herkes tarafından ikaz edildikleri halde masaldaki fareler gibi kavalcının peşinden gitmişlerdir. Ama aynı Adnan Menderes, kapısında emir kulu yaptığı bu insanlara tarım gelirlerinden vergi alınmasını kabul ettirtemeniştir. Tasarıyı getirmiştir, adamlar bunu reddetmişlerdir. Adnan Menderes ısrar ettiğinde, aslanlar gibi direnmişlerdir. En sonda tasarı, hasıraltı edilmiştir.

Tarım gelirlerinden vergi alınmasını, bugünkü Meclis kabul etti.

Bugünkü Meclisin başında bir Menderes yoktur. Bugünkü Meclisin içinde ve dışında bir amansız Muhalefet vardır. Bugünkü Meclis, vergi vermekten hiç kimsenin hoşlanmayacağım bilecek kadar akıllı, kanunun huzursuzluk ve memnunsuzluk yaratacağını bilecek kadar tecrübeli, bunun istismar konusu edileceğini bilecek kadar basiretlidir. Buna rağmen, bu kanunu bu Meclis kabul etmiştir. "Türkiyede demokratik yoldan hiç bir şey yapılamaz" diyenlerin' kulakları çınlamalıdır. Türkiyede, otoriter yoldan yapılamayan demokratik yoldan yapılmıştır. Daha da yapılmaktadır ve yapılacaktır. Zamlar, vergi arttırmaları bu Meclisten geçmiştir. Bu Meclis yarın Grev ve Lokavt Kanununu, Toprak Reformunu da kabul edecektir. Yeni hayat tarzımızın temel taşları konulduğu zaman, bina bunların üstünde, gene demokratik sistemin bir parçası olarak yükselecektir.

Çok kimse, her şeyi pek ziyade basite irca etmek suretiyle sanir ki tâviz Demokrasinin hastalığıdır. Demokrasinin tavizci bir tarafı olduğunu inkâr etmenin imkânı yoktur. Ama, otoriter rejimler Demokrasinin bin misli tâviz vermek zorundadırlar. Zira bu rejimler muallâkta durmazlar. Bir kuvvete yaslanırlar. O kuvvet, tavizsiz muhafaza edilebilir mi? 90 lira gündelikli 400 milletvekilini kuvvet sanıp ta ona dayanan kudretli Menderes, bu "400'ler" ne istemişlerdir de, vermemiştir? Altındaki sandalyadan başka?

Tarım gelirlerinden alınan vergi kifayetsizdir. Meclisin çıkardığı kanunların başka eksikleri de vardır. Tâvizler verilmeden edilememektedir. Meclis, işine geldiği gibi kanun çıkarmayı istemektedir. Meclisten şikâyet çoktur.

Bunların her biri doğrudur. Ama işte, bir hükümet, hem de bir koalisyon hükümeti demokratik yollardan yeni hayat tarzımızın temel taşlarını bu Meclis vasıtasıyla atmaktadır. Bu Meclis, o yanından itile, bu yanından sıkıla gerekeni yapmaktadır. Bunlar, bir diktatörün itişinden, sıkışından çok daha tesirli oluyor.

Çünkü, tazyik memleket ihtiyaçlarının ve onları bilen kuvvetlerin tazyikidir.



B. M. M. de milletvekilleri
Kendi başına buyruk

oradan da Zat İşleri Dairesi Reisliğine havale edildi ve bir ay içinde de Bahattin Pamukçunun Sirkeci kısim hekimliğine tayini çıktı. Ancak Genel Müdürlük burada büyük bir pot kırdı. Müracaatın müspet neticeye ulaştığını Güldoğana bildirmek gerekiyordu. Adresi bilmediklerinden cevap T. M. T. F. na postalandı. Genel Müdürlük yetkilileri böylece mektubun eski Başkanın eline geçeceğini düşünmüşlerdi. Fakat olayların bundan sonraki kısmı iyi olmadı. Pazar günü keyifle gazetelerini açtıklarında ummadıkları acı bir sürprizle karşılaştılar. Bunu ertesi gün Ulaştırma Bakanı Rıfat Öctenin pek öfkeli bir Ültimatomu takip etti, Öçen bundan böyle "Senatör ve Milletvekillerinin haricinde" hiç bir tavassutun nazarı itibara alınmamasını bildiriyordu. Ancak kimse bu işten bir manâ çıkaramadı. Madem hiç bir tavassutun dikkate alınmaması isteniyordu. O halde politikacıların imtiyaza nereden geliyordu? Bu arada. Öçtenin Bütçe Müzakereleri sırasında Millet Meclisinde:

"— Arkadaşlarımdan rica ediyorum. Lütfen tavassut mektuplarıyla beni müşkül durumda bırakmasınlar" sözlerini hatırlayanlar "Bu ne perhiz, bu ne turşu" diye mırıldanarak, gülümsemekten kendilerini alamadılar.

Yiyin efendiler yiyin:

Haftanın başında Pazartesi günü Ulaştırma Bakanlığı kelimenin tam anlamıyla bir keşmekeş içindeydi, Öçten makamına gelir gelmez Pamukçunun dosyasını getirtti ve bir süre D.D.Y. Genel Müdürü, İhsan Pulakla kafa kafaya vererek bir hal çaresi bulmağa çalıştı. Ama bir türlü meselenin içinden sıyrılamadı. Bulunan mazeret kargaları bile güldürecek kadar komikti. O günün akşamı Öçten, AKİS temsilcisine:

"— Kardeşim, bazı zavallı insanlar haklarını koruyamazlar. Bu sebeple bir haksızlığı düzeltmek üzere yapılan müracaatı müracaat sahibi her kim olursa olsun dikkate almak mecburiyetindeyiz" dedi.

AKİS muhabiri bir an bu sözlerin doğruluk derecesini düşündü ama Öçten haklı bulacak en ufak bir taraf dahi göremedi.. Bir kere personelin prensip olarak haklarını kendisinin araması gerekliydi. 27 Mayıstan sonra Postahane duvarlarına dahi asılan bir bildiri ile her türlü tavassutun kanun dışı olduğu açıklanmıştı. Üstelik Bahattin Pamukçu 14 yıllık bir doktordu ve onun haklarını Elâzığda yedek subay öğretmenliğini yapmakta plan lise mezunu Samet Güldoğan koruyordu! AKİS Temsilcisi dayanamadı ve gülümseyerek:



İhsan Pulak
1959 model

"— Rica ederim beyefendi, 14 yıllık bir doktoru bir tayin dilekçesi yazamıyacak kadar zavallı mı buluyorsunuz?" dedi.

Öçten şaşırdı. Sonra selâmeti, D. D.Y. Genel Müdürüne *ve* Müsteşara yüklenmekte bularak, bu soruyu;

"— Efendim, bizim Müsteşar mektubu dalgınlıkla paraf etmiş ve Genel Müdürlüğe yollamış. Onlar da müracaatı dikkate alarak bu tavassut mektubunu cevaplandırmışlar. Bundan benim hiç bir şekilde haberim yoktu. Meseleye ancak bu sabah muttali oldun" diye cevaplandırdı.

Olay hangi yönden bakılırsa bakılsın bîr Genel Müdürün mutlaka istifa etmesini ve hakkında takibata geçilmesini gerektirecek kadar önemlidir. Mesele Memuriyet nüfuzunun suiistimali ve keyfi muamelelerle ilgili Türk Ceza Kanununun 228 ve 240 ıncı maddeleri içinde mütalâa edilebildiği gibi Memurin Kanununa göre de disiplin cezasını müstelzimdir.

Bir Genel Müdürün bir tavassut mektubunu şimdiye kadar çift imzayla -Mektubu Zat İşleri Dairesi Reis Muavini Kenan Durgen de imzalamıştır- cevaplandırdığı ve hele "Tavassut ettiğiniz zatı isteğiniz üzerine tayin ettirdik" dediği şimdiye kadar ne görülmüş ne de işitilmiş bir şeydir. Nitekim Pulak:

"— Evet, doğrul Bu mektupta, bu tavassut kelimesi çok fena oldu" demektedir.

Şimdi hemen herkesin zihninde çöreklenmiş bir istifham da "Acaba bu, tavassut mektuplarına verirlen kaçıncı cevaptır" sorusudur, Öçten de:

"— Haksızlıkları düzeltmek üzere yapılan her müracaatın nazarı itibara alınması için ben emir verdim" demek suretiyle zîhinlerdeki bu istifhamı kuvvetlendirmektedir. Öçtenin bu konuyla ilgili bir diğer incisi de Pazartesi günkü "Milletvekili ve Senatörlerin dışında hiç kimsenin tavassutunu dikkate almıyacaksınız" ültimatomudur. Bu sözlerinin gerekçesi olarak Öçten:

"— Eğer Bakanlığa müracaat etmezlerse, o takdirde meseleyi Parlâmentoya getireceklerdir" demektedir.

Ancak Öçtenin unuttuğu, Milletvekillerinin meseleleri halletme yerinin Bakanlıklar değil, zaten Parlâmento olduğudur.

Görülmemiş Skandal kapanmamıştır ve çok geniş ihtilaflara gebedir. Her halde böyle bir rezalet, yapanların yanına bırakılmayacaktır, bırakılmamalıdır.

İstanbul

İş başına!

Evvelki hafta, Perşembe gecesi, Tepebaşında, halen opera temsillerinde kullanılan salaş Dram Tiyatrosunu dolduran smokinli, tuvaletli davetlilerin gözleri, davetin sahibi, İstanbulun yeni Belediye Başkanı Necdet Uğuru boşuna aradı. Zira Necdet Uğur, Yarasa Operetinin galasına gelmemişti. Belediyenin protokola dahil zevatı tiyatroda kendisini aradığı sırada o, siyah paltosuna bürünmüş, Îstanbulun kar altında kalan yollarını temizlemeye uğraşan Belediye ekiplerine nezaret ediyordu.

O gün saat 11 sularında İstanbulu ikinci defa dehşetli bir kış bastırıp da yollar karla kapanmağa başlayınca İstanbullularla yürekleri korkuyla hopladı. İlk karın İstanbulluya çektirdikleri henüz hafızalardan silinmemişti. Bazı semtler günlerce elektriksiz, susuz kalmış, vesait tamamen durmuştu. İstanbullular, gittikçe artan karı endişeyle seyrederlerken, başta Belediye Başkanı olmak üzere bütün yetkililer, Belediyenin gerçekten zevkli dekore edilmiş Başkanlık odasında toplanmış, İstanbulluları kardan nasıl kurtaracaklarını plânlıyorlardı.

Necdet Uğur, belediyenin bütün elemanlarını seferber etti. Başkan yardımcıları. Fen İşleri müdürleri, Temizlik İşleri müdürleri ve diğer ilgililer toplandılar ve ekipler teşkil ettiler. Şehir, çalışma bölgelerine ayrıldı. Teşkil edilen ekiplerin başlarına mühendisler getirildi. Ayrıca, aynı zamanda Belediye Şube Müdürleri görevini haiz olan kaymakamların, kendi mahalli kadro ve vasıtalarıyla bu ekiplerin çalışmalarına katılmaları temin edildi. İstanbulda o gece, sabaha kadar süren hummalı bir faaliyet başladı. Bir yandan da Radyodan, ihtiyaçtan fazla ekmek alınmaması halka duyuruluyor, bu konuda her türlü tedbirin alındığı ilân ediliyordu. Vasıtaların zincir takmadan sefere çıkmamaları lüzumu da gene Radyo ile belirtildi. Necdet Uğur, Belediye vasıtalarının yetmiyeceği düşüncesiyle Ordu, Karayolları ve Bayındırlık Müdürlüğü vasıtalarının da Belediye ekiplerine yardım etmelerini sağladı.

Cuma gecesi kar daha da arttı. Etiler, Boğaz yolu, Yeşilköy Hava alanı yolu kısa zamanda kardan trafiğe kapandı. Ağır vasıtalar, kapalı yolları açmak için görevlendirildi. Hemen o gece, Hava alanı yolu trafiğe açıldı. Necdet Uğur, o gece saat 4'e kadar yatağa girmedi, îstanbulun muhtelif yerlerinde çalışan Belediye ekiplerinin çalışmalarını kontrol etti, direktifler verdi Zincirsiz sefere çıkıp da yolda kalarak, yolun kapanmasına sebep olan şoförleri ikaz etti. Belediye Sarayı dışında çalışmanın ne demek olduğunu bilmeyen Belediye Başkan yardımcıları da Başkan gibi, Belediye ekipleriyle beraber sabaha kadar çalıştılar. Bu çalışmaların neticesidir ki, Cuma sabahı İstanbullular endişe içinde sokağa çıktıkları zaman yolların kardan temizlenmiş, karların kaldırım kenarlarına kümelenmiş olduğunu gördüler.

Başarılı ilk İmtihan

O gece saat 4'de evine giden Necdet Uğur, sabah saat 8'de gene dışarıya fırladı ve bir gece evvel bıraktığı çalışmaların durmadan devam etmesini sağladı. Yolların açılması, karların temizlenmesi faaliyeti bütün bir Cuma günü ve gecesi devam etti. O gün Etiler yolu da açıldı ve İstanbulda tek kapalı yol kalmadı. Cumartesi günü, yolların kenarına kümelendirilen karların temizlenmesi faaliyeti başladı ve kısa zamanda bu iş de bitirildi. Pazar günü, İstanbul karlardan tamamen temizlenmiş haldeydi. Bundan önceki karın acısını günlerce çeken İs-

Arjantinde bir

Arjantin, tehlikeli günlere yaklaşiyor. Seçimlerin 28 Haziranda yapılacağı ilan edilmiştir. Bu seçimlerde Peroncu kuvvetlerin oynayacakları rol ve alacakları netice çok kimseyi endişelendirmektedir. Zira Peroncu kuvvetler, belki Peron devrinde olduğundan da canlı şekilde ayaktadırlar ve yurt dışında bulunan eski diktatör tarafından idare edilmektedirler. Bunlar, bir ekseriyet değildir. Bunların, zor kullanmak suretiyle memleket kaderine el koymaları ve 1955 İhtilalinin neticelerini tersine çevirmeleri de bahis konusu olmaktan uzaktır. Zira o İhtilâli yapan kuvvetler, güçlerini muhafaza etmektedirler ve Peronun dönmesine asla müsaade etmeyeceklerdir. Ama Peroncu kuvvetlerin seçimde önemli rol oynamalarına bu mani olmamaktadır.

1955'ten bu yana sekiz sene geçmiştir. Peronun "ahlâksız bir şe--ih" olduğu, devletin hazinesiyle kendi cebini ziyadesiyle karıştırdığı, etrafında bir nüfuz tacirleri halkası teşkil ettiği bilinmektedir. Arjantin ekonomisini mahvetmiş bulunduğu ve memleketin bütün kaynaklarını hovardaca heba ettiği ise ilmen tesbit edilmiş bir gerçektir. Buna rağmen, bu diktatörün hâlâ geniş kütleleri kendisine tarafta olarak muhafaza edebilmesinin hikmeti nedir?

Peronu, Güney Amerikanın Baista veva Trujillo yahut Orta Doğunun Nuri E-sait veya Kasım gibi bir gecekondu diktatörü saymamak lâzımdır. Peron ayrı sınıfta bir diktatördür. Milletin, o iş başına gelinceye kadar ihmal edilen veya ihmal edildiklerini sanan bizümresini fethetmiş, onu, zahiren dahi olsa kalkındırmış, hepsinden mühimi ona varlığının şuurunu vermiştir. Bu yüzden geniş saylar kütleleri ona bağlanmışdır. Mısırda Nasrın durmu budur. Bizden bir misal aramak lâzım gelirce karakterindeki ve hususi hayatındaki çizgilerin de Peron yaklaştırdığı Adnan Menderes söylenmelidir. Peron, "Gömleksizler" diye bilinen işçi sınıfı üzerinde göz kamaştırıcı tesirini yapmıştır. Onu, çoğu propaganda, daha azı -ama eskiye nazaran gene ihmal edilmeyecek ölçüde nimetle kendi* sine bağlamış, ona "adam olduğu" güvenini. inancını kazandırmıştır. B*u*, Peronun seçtiği hükümet etme yolunun bir icabı olmuştur. İşin derinine inildğinde, uzun vadede ve esasta. milletin bütün zümrelerine olduğu gibi "Gömleksizler"e de çok fenalık etmiş, zarar vermiştir. Ama maddî kayıplar unutulmuş, yahut hiç farkedilmemiş, manevi kazançlar suyun yüzüne çıkmışdır. Bundan dolayıdır ki "Gömleksizler" Peronu unutmamaktadırlar. Türkiyede "Kasketliler"de. aslında Menderesin sayesinde değil, 1945'te seçtiğimiz hayat tarzının bir icabı olarak kazandıkları "varlık şuuru'nu zira Menderes bunu istismar eden ve defarmasyonuna yol açan adamdır hep duyacaklar-

İstanbullular, bu defa, yarım saat süren bir elektrik arızası dışında, sıkıntı çekmediler. Gerçi bazı yerlerde, o da münferid vakalar halinde, ekmek sıkıntısı çekildi ama, buna da vatandaşın sebep olduğu söylenebilir. Bazıları, ihtiyacından fazla ekmek almış ve diğerlerinin hakkına tecavüz etmişti.

Necdet Uğuru Belediye Başkanlığının ilk gününde karşılayan dehşetli kışın bertaraf edilmesi, kendisine bağlanan ümitleri çok daha kuvvetlendirdi.

Pazar günü saat 13'de, İstanbul Radyosunda spiker, Belediye Başkanı Necdet Uğurun konuşacağını bildirince, İstanbullular safi kulak kesildiler. Necdet Uğur, on dakikalık konuşmasında son üç günlük kar olayını kısa, veciz bir şekilde anlattı. Belediye ekiplerinin çalışmalarını birer birer izah ettikten sonra, Radyo ile yapılan ihtarlara rağmen ihtiyaçlarından fazla ekmek alanların komşularını zor durumda bıraktıklarını belirtti. Ayrıca, evlerinin önünü temizleyenlere teşekkür ederek, halkı Belediyeye yardımcı olmaya çağırdı. Bu arada, arabalarına zincir takmayıp yolların kapanmasına sebep olan şoförlere de sitemlerde bulundu.

Uğur, konuşmasının sonunda, yolların da havaların müsaadesi nisbetinde, azami üç ay içinde, tamir edileceğini belirtti. Belediye Başkanının bu açık ve gerçekçi konuşması hemen herkesin üzerinde çok müsbet bir intiba bıraktı.

Uğurun ilk beyanatı .

İstanbullular, bir aya yakın bir bekleyişten sonra Şeker Bayramını takip eden Perşembe günü yeni Belediye Başkanlarına kavuştular. Yeni Başkan Necdet Uğur, hemen o gün, gazetelerin Belediye muhabirlerini toplayarak, bir daktilo say fası tutan ilk beyanatını verdi. Bu beyanatın ilk paragrafı, Belediyenin içinde bulunduğu durumu anlatıyordu ve şöyleydi:

"Belediye, normal bütçe imkanlarıyla hiç bir zaman ödiyemiyeceği bir borcun altındadır. Belediyenin normal bütçe imkânları, şehrin ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. Belediye, teşkilât ve kadro olarak yeni baştan gözden ve elden geçirilmeyi gerektiren bir haldedir."

Beyanatın diğer kısımlarında, yapılacak işler anlatılıyordu. Belediyenin borçlarının konsolide edilmek üzere olduğu belirtiliyor ve varidatın arttırılması için hazırlanan kanunların pek kısa bir zamanda B. M.M.'ne sevkedileceği açıklanıyordu.

Necdet Uğur, İstanbul Belediyesinin verimli bir çalışma ve hizmet devresine ulaşması için, teşkilâtın re organizasyonunun zaruri olduğuna inanmaktadır. Ancak Başkan, ilmi esaslara dayanan bir reorganizasyonun başarıya ulaşacağı kanaatindedir. Bu yüzden, Belediye Başkanlığına tayin edilip de ise başlar bağlamaz, kendi kendine bir takım tayinler yapmak, bir takım tasarruflarda bulunmaktan şiddetle, kaçındı. Uğura göre, bu bir plân ve inceleme işidir. Hattâ, sadece teşkilâtın reorganizasyonu değil, Belediye hizmetlerinin de yürütülmesi bir plâna, bir esasa bağlanmalıdır. Bu yüzden Uğur, Başbakanlığa bağlı Devlet Plânlama Teşkilâtının ufak çapta bir benzerini İstanbul Belediyesi içinde kurmaya karar verdi ve bütçeye bu is için tahsisat koydu. Uğurun deyimiyle, ilmine güvenilir ilim adamları, İstanbul Belediyesinin reorganizasyonu ile hizmetlerini bir plâna bağlıyacaklardır. Ancak bu ilmî tetkik sonunda teşkilâttaki açıklıklar, aksaklıklar ve fazlalıklar anlaşılacak, birbirine paralel vazife gören bazı müdürlüklerin nasıl koordi-

Peron vardı !

dır ve bu şuur, isteristemez Menderesin ismiyle bağını muhafaza edecektir.

Şimdi Arjantinde, memleketin sağlam kuvvetlerinin çekirdeğini teşkil eden Ordunun içinde iki cereyan bulunuyor. Bunlar iki renkle anılıyorlar: Kırmızılar ve Maviler. Bir ekalliyet teşkil eden Kırmızılar, Peronun nüfuzunu kullanarak kırmak, bir takım yasaklarla Peroncu kuvvetleri işlemez hale getirmek arzusundadırlar. Âdi bir demagogun geniş kütleler üzerindeki inanılmaz ve sürekli tesiri bu aydın, memleketçi uyanık insanları çileden çıkarmaktadır. Demokrasiye paydos deyip, süngü kuvvetiyle "şaşkın ördekler'i doğru yola getirmeyi dayanılmaz bir arzu olarak istemektedirler.

Ama bu, şuur kazanmş kütleler üzerinde fayda veren bir tutum değildir ki. Bundan dolayı Ordunun ekseriyeti, Maviler Demokrasiden ayrılmamak taraftandır. Bunlar istemektedirler ki Arjantinde Peronun manevi nüfuzu, onun elde etmiş olduğu kütleler daha fazla daha gerçek refaha kavuşturularak, onların insanlık haysiyetleri ve şuurları daha iyi korunarak bertaraf edilsin. Maviler inanmaktadırlar ki bu yapılmadıkça Peron gittikçe peygamberleşecek ve Romalıların Hristiyanlara yaptıkları nasıl İsanını işine yaramışsa sakat yol Perona fayda verecektir.

Ancak, gene Peron bir başka sebepten bunu engellemektedir. Peron memleketi, şahsını ululaştırmak sevdası peşinde o hale getirip bırakmıştır ki Kalkınmanın mutlaka bir bedeli olacaktır ve bundan onun "Gömleksizler"ine ağır paylar düşecektir. Ağır pay düşünce "Gömleksizler" sızlanıp Perona ve onun ucuz metodlarma hasret çekmektedirler. Bu ise huzuru boz makta, siyasi istikrarsızlık ve karışıklık yaratmaktadır. Bir müddet kemer sıkma politikası yürütüldükten sonra kemerler çözülmekte ve sonra her şeye yeni baştan başlama zarureti doğmaktadır. Böylece, Arjantin bir fasit daire üzerinde sekiz senedir çırpınmakta, durmaktadır.

Çare? Çare, memleketin sağlam kuvvetlerinin tuttuğu, inandığı bir adamın idaresinde, bir plân dairesinde, ilk başta yükselmesi mukadder homurtulara değerlerinden fazla önem vermeksizin ve Demokrasiden asla şaşmadan kalkınma yolunu tutmak, onda sebat etmek Bunu yaparken, "Gömlekslzler"e. kazandıkları şuuru göz önünde tu tarak muamele etmek, onlara gerçek dostlarının Peron değil, bu yeni demokratik idare olduğu inançm vermek ve kazandıklarını kay betmeyecekleri hususunda elle tu tulur teminat sağlamak. Bu, ancak memleketin İyi niyetli bütün aydın larının seferber olmaları ile kaabildir.

Güç!

Ama,tek çare

ne edileceği meydana çıkacaktır.

Ayrıca, Belediye hizmetleri plâna göre bir esasa bağlanacak ve hangi işe öncelik tanınması gerektiği belli olacaktır. Uğur, bu plan veya başka bir deyimle, inceleme sonunda başka işlerle ilgili tasarrufları da hiç gözünü kırpmadan gerçekleştireceğini açıkladı.

Uğurun, vazifeye başlar başlamaz karşılaştığı kar ve kış badiresi yanında, ilk plânda ele aldığı işlerin başında, şehrin haritası ve plân meselesi gelmektedir. Uğur, İstanbulun imar hercümercinin halledilmesi için mutlaka kadastro haritasının yapılması ve imar durumunun belli olması gerektiğine inanmaktadır. Harita ve plân yapılacak, kapalı odalardan çıkarılıp, duvara asılacaktır. Ancak bu suretle vatandaş, imar meselesinde bir açıklığa kavuşacaktır.

Zincirleme işler

Yeni Belediye Başkanının öncelikle ele aldığı meselelerden birisi de trafik meselesidir. Uğur, 1963 bütçesinin imkânları içinde bu meseleyi halletmeye çalışmaktadır. Önce, bozukluğu sebebiyle çalışmayan trafik ışıklan onarılacaktır. Trafiği ferahlatacak bazı işler de, gene bütçenin imkânları nisbetinde yapılacaktır. Bir başka mesele de, İstanbulun, medeni yaşama şartlarından yoksun bölgelerinin ihtiyaçlarıdır. Bu bölgelerin elektrik, su ve yol ihtiyaçlarını gidermek, yeni Başkanın İlk vazifelerinden -birisi olacaktır.

Bütün bu işlerin yanında Necdet Uğur, önümüzdeki ay başmda Ankaraya giderek Hükümetle yeniden temaslarda bulunacak, İstanbulun dertleri için vaâdedilen Hükümet yardımı hususunda yetkililerle görüşecektir. Ankaradaki temasların bir kısmını da, Belediye hizmetlerinin ve teşkilâtın reorganizasyonu için hazırlanacak olan plân teşkil edecektir.

Uğur, İstanbulun turizm dâvasına da el atmıştır. Ancak bu konudaki çalışmaları henüz tasarı halindedir. Belediyenin elindeki bütün imkânların, turist mevsiminde İstanbula faydalı olması sağlanacaktır.

Bunların yanında, yeni Başkanın İtstanbullulardan beklediği vazifeler de vardır. Başta. şehrin temizliğinin güzelliğinin ve düzeninin bozulmamı-- hususu gelmektedir İstanbulluların, kendi evlerine gösterdikleri titiz lik dikkat ve ilgiyi şehirlerine de göstermeleri bir hemşehrilik vazifesidir.



Necdet Uğur tipi altında çalışıyor

Yol *yürümek, borç ödemekle biter*

C. H. P.

Sıkı Yönetim..

Son iki hafta içinde CHP Merkez İdare Kurulu üyelerinin eşleriyle, Parti Meclisine seçilmiş CHP lilerin eşleri neredeyse mahkeme kapılarına düşüp aile düzenlerinin tehlikeye girdiğinden dem vurarak boşanma dâvası açacak hale girdiler. Zira iki haftadır CHP nin Karanfil sokağındaki duvarları kalorifer dumanından kararmış binası, adı geçen politikacıların evlerinden daha fazla barındıkları mahal oldu.. Merkez İdare Kurulu hemen her gün toplandı. Toplantıların birisini kendi arasında yaptıysa, diğerini. Hükümet üyeleriyle aktetti. Bir diğerinde Kadınlar Kolunu toplantıya çağırdı. Bir başkasında Gençlik Kollarıyla odaya ka--andı. Bütün bunlar bu satırları okuduğumuz sırada aylık toplantısını yapacak Parti Meclisinin çalışma hazırlıklarıydı.

CHP Parti Meclisinin mutad toplantıları doğrusu istenirse şimdiyedek bu derece önemli olmuyordu. Merkez yönetim Kuruluna gelince iki yıldır bu kadar çalıştığına şahit olunmamıştı. Bütün bunlara sebep de yeni Yönetim Kurulunun partinin işlerini "parti işleri" olarak düşünmesi ve bu yönden hareket etmesiydi.

CHP Merkez Yönetim Kurulu işe başladığında, ilk ele aldığı mesele CHP lilerin dertleri oldu. Teşkilâttan akın akın Genel Merkeze gelen CHP lilerin dertleri Genel Merkezce hiç değilse dinlenmeğe başlandı. Bu işi Merkez Yönetim Kurulunca teşkil edilen Dilekler komisyonu formüle etti. Genel Merkez teşkilâta yaptığı tamimle şikâyet ve dileklerin merkeze intikalini bu kanaldan sağladı. Dilek komisyonunun iki ayda başardığı iş CHP ve CHP liler için doğrusu istenirse bir hayli önemlidir. Şimdiye kadar bu kurula 15 bine yakın mektup ve dilekçe gelmiş, bunların yarısından fazlasının işleri, halledilmiş, bir o kadarının da istediği işlerin takip edildiğine dair yazı müracaat sahibine gönderilmiştir. Gelen dilekçeler içinde insanı kahkahalarla güldüren, acı acı düşündüren, "Lahavle" çektirenleri yok değildir. Ama Kurul bütün bunlan sıkılmadan incelemekte ve gereken işlemi yapmaktadır.

Geziler ve sonuçları

Merkez Yönetim Kurulunun 8 Martta toplanacak Parti Meclisine sunacağı geniş bir rapor bu haftanın ortasında tamamlandı. Rapor CHP nin teşkilâttaki durumunu açıkça partinin en yüksek organına belirtiyordu.

Raporun hazırlanması için 33 il gezilmiş Ve bu illerde partililerle ge--iş temaslar yapılmıştı. Merkez Yönetim Kuruluna göre gezilerin sonuçları CHP için müsbettir. CHP li vatandaş Genel Merkezin işleyişinden

memnundur. Unutulup bir köşeye atılan 10 yılın çilekeşlerinin hiç değilse son iki aydır elleri sıkılmış, dertleri -deva bulunmasa bile- dinlenmiştir. Şimdiye kadar yanlarına sokulunmayan 10 yılın çilekeşlerini bu küçük yoklama gerçekten ziyadesiyle memnun etmiştir. CHP Teşkilâtında bu günlerde bîr atasözü gülerek söylenmektedir:

"— Allah fakiri sevindirmek için eşeğini kaybettirip, tekrar buldururmuş..."

Yeni Kurultay..

Bu haftanın cuma günü toplanacak olan CHP Meclisinin iki önemli işi vardır. Birincisi günlük politika ve tabiatıyla Koalisyonun işleyişi ile ilgili meselelerdir. Ancak bu mesele CHP Meclisini eskisi kadar meşgul etmiyecektir. Zira Hükümetin işleyişini birinci derecede Hükümette bulunan sorumlulara bırakmayı Parti Meclisi uygun bulmuştur. Ancak CHP nin en yüksek organı denetleme vazifesini yapacaktır. Ama bunun yanında Parti Meclisi CHP nin iç işlerini yönetme vazifesi üzerine eğilecektir. Bu yönden yapılacak çalışmalar birincisine nazaran daha yoğun, daha yorucu ve bir bakıma CHP nin hüviyetini kazanması bakımından daha önemlidir.

İlk kademe bir "ara Kurultayı" toplama işidir. Parti Meclisi bu kararı verecek ve yakın bir gelecekte Kurultayın toplanmasını sağlıyacaktır. Bunun için gerekçe CHP için bir



Emin Paksüt
Oklara yay aranıyor

2 Yolun Akıllıcası!



Bülent Ecevit

İstanbulda, kanunsuz bir hâdise cereyan etti. Bir fabrikanın işçileri, hakları olmadığı halde grev yaptılar. Fabrika kapandı. Hatta bazı zorlamalar oldu.

Hâdise karşısında, çeşitli sesler yükseldi. En kuvvetli çıkanı "Bu ne rezalet! Memlekette Hükümet yok mu? Mülkiyet hakkı nasıl ayaklar altına alınabilir?" oldu. Başta Çalışma Bakanı, bir çok kimse hücuma maruz bırakıldı. Bunların İstedikleri işçilerin üzerine polis kuvvetlerinin, yetmezse askeri kuvvetlerin sevkedllmesi, hepsinin dağıtılıvermesi, fabrikanın yeni bir işçi ekipiyle kapılarını yeniden açmasının sağlanmasıydı. İstanbuldakl mahalli idare âmirleri buna yanaşmadılar, Hükümet sorumluları yanaşmadılar. Halbuki, memleket idaresi sanatı kâğıt üzerinde hüküm verme canatı olsaydı yapılacak iş gerçekten buydu.

Bu yaptırılmayınca, aynı sesin sahipleri başka tona geçtiler. işçi, elinde grev hakkı yokken bunu yaparsa bu hakkı alınca ne yapmayacaktı? O halde, grev hakkının tanınması gibi bir hevesten vazgeçmek şarttı. Tabii hemen, "Bizim millet in seviyesi' edebiyatı ortaya atıldı ve işlendi.

Aslında bu davranışlar, Demokrasiye inanmayanların, takat bunu açıkça söylemeye de cüretleri yetmeyenlerin el altından, seçtiğimiz nizama saldırışlarından başka şey değildir. Zira memlekette esen hava, kanunu henüz çıkmamış dahi bulunsa grev yapan işçinin üzerine asker şevkine müsait hava olmaktan uzaktır. XIX. Asırda yaşasaydık böyle bir taktik hatası belki mazur görülebilirdi. Asbnda, bu hatayı o zaman yapanlar da bunu sonradan çok pahalıya ödemişlerdir ya.. XX. Asrın ikinci yarısında böyle bir hâdise patlak verdiğinde yapılacak iş, grev hakkını çerçeveleyecek kanunu bir an önce çıkarmak, bu suretle herkesin hakkının ne olduğunu tesbit etmek, ondan sonra, bu hak aşıldı mı polisi de, askeri de suçu isleyenin üzerine sevketmektir.

Kavel Meselesi açıkca göstermiştir ki memlekette çok kimse, çalışan kütlelerin uyanan şuurundan habersizdirler ve bir saatin ibrelerinin zorla geri alınabileceği kanaatindedirler. Bu zorlamayı nazizm ve faşizm denemişlerdir. Gene deneme vaadinde bulunan tipler, cereyanlar vardır. O taraftan olunabilir, onlar savunulabilir.

Ama, bunu "Demokrasi adına" istemek mübalağanın dahi ölçüsünü biraz fazla kaçırmak olmuyor mu?



Kemal Satır
İş başa düştü!

hayli önemlidir. Geçen Kurultayda üç gün hayuhuy içinde geçmiş, Gülek - Erim - Doğan ve Gölenin ihracıyla ilgili çekişmeler Kurultayın eğilmesi gerektiği bazı konuları ise kenara itmiştir. Bilinen dörtlünün hikâyesi CHP için artık kapanmıştır. Parti Meclisi çalışmalarına yön verecek Kurultayı tamamen parti içi çekişmelerinin dışında cereyan edecek meseleler için toplıyacaktır. Bu meselelerin başında CHP nin ekonomik görüşünün kesin olarak belirtilmesi gelmektedir. Parti Meclisi üyeleri CHP nin tüzüğündeki umdelerinin kesin tarifini yapma zamanının geldiğine kanidir. Yöneticiler altı okun birkaçının halkoyuna daha açıkça vazedilmesinde büyük fayda görmektedirler.

Devletçilik ilkesinin halkoyunda kesin hatlarla belirtilmesi Parti Meclisinin kanaatınca bazı istismarı önliyecektir. Gene Halkçılık ilkesinin böyle bir kesin tarife ihtiyacı vardır. Bunun da faydası aynı yönden büyük olacaktır.

CHP nin ara Kurultayı parti içi çekişmelerinin dışında bazı gerçeklere el uzatma bakımından CHP için büyük önem taşımaktadır. Yeni Far Meclisi ile Merkez Yönetim Kurul bakımından ise bir ara imtihanına girilmiş olunacaktır. Bu imtihandaki başarı CHP nin en yüksek organın çalışmalarında rahatlatacaktır.

Şimdi CHP Genel Sekreteri Satıya ve yardımcısı Paksüte çok is düşmektedir.

Alçakça Çalmışlar

Görülmemiş Kalkınma Efsanesinin gerçek içyüzünü görmek isteyenler, başlarını gökyüzüne kaldıracak yerde şimdi önlerine eğip ayaklarının dibine bakmalıdırlar. Karlar kalktıktan sonra bilhassa İstanbulda ve Ankarada meydana çıkan yolların hali, bir değil, bin İnsanın asılmasına fetva verdirtecek acılıktadır. Her tarafta, iki parmak kalınlığındaki asfalt dökülmüş ve altından parke taşları sırıtmış tır. Daha çok asfaltın kullanıldığı yerlerde ise, korkunç çukurlar açılmıştır. Görülmemiş İmarın son kıvılcımının sıçradığı Adanayı da, İstanbul ve Ankaraya eklemek lâzımdır. Adanada da, her yağmurda bu çeşit asfaltlar dağılmakta, kül gibi akıp gitmekte, ortalık bir çamur deryasına dönmektedir.

Halbuki bu yollar, sadece bir kaç sene evvel, milyonlar ve milyonlar sarfedilip her mahallede onbeş milyoner yetiştirmek suretiyle ve bir zafer kazanılıyormuş edası içinde yaptırılmıştı. Şimdi bu milyonerler, bir takım yayın organları beslemek, fesatçılığa sermaye yatırmak suretiyle hem şükran borçlarını ödemekte, hem de akılları sıra o Görülmemiş Yağma ve Vurgun Devrini geri getirmeye çalışmaktadırlar. Ama yollara şöylece bir bakmak, bunlardan nasıl alçakça, insafsızca çalındığını, bir takını müteahhitlerin tıynetini göstermeye yetmekte ve artmaktadır bile.. Milletin laneti, onların üzerindedir ve orada kalacaktır.

Çok dert gibi, kökü o Görülmemiş Kalkınma Devrine giden "Yolların tamiri işi" de şu anda, Hükümetin omuzlarındadır. O pisliği de, bu Hükümet temizleyecektir. Hem de, bu yüzden şikâyetlere, sızlanmalara, haklı dert yanmalara vesile vererek.. Ama bari o, yolların bugünkü halinden ders alsa ve mahallelere milyonerler değil, sağlam, devam eden yollar bıraksa!



Yollar tamir ediliyor
Yemişler efendiler, yemişler!

Kararnameler

Kilit dâvası

Hâdise, 2 Ekim 1962 tarihli Resmî Gazetede çıkan bir Bakanlar Kurulu kararı ile başladı. 6/942 sayılı Bakanlar Kurulu kararında, "Gümrük giriş tarife cetvelinin 83.01 pozisyonuna dahil kilitlerin yurda ithal olunmaması, bunlardan halen gümrüklerin denetinde bulunanların Turkiyeye getiriliş sebepleri ve şartlan ne olursa olsun, gümrükleme muameleleri hangi safhada bulunursa bulunsun, ithal vergi ve resimleri ödenmiş olsun olmasın- yurda sokulmaması Sanayi Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kararlaştırılmıştır" denilmekteydi.

Yerli kilit imalâtını korumak gayesini güden ve dolayısıyla hakikaten iyiniyet mahsulü olduğu açıkça görülen bu karar, ne yazık ki bir çok bakımlardan sakat bir mahiyet arzetmektedir.

Evvelâ, kilit ithalâtının durdurulması kararının Bakanlar Kuru-' lundan geçmesindeki hikmeti anlamaya imkân yoktur. Dış ticaret rejiminin 2. maddesinde "Çeşitli memleketlerle aktedilmiş veya edilecek çok taraflı veya iki taraflı anlaşma ve protokolların mal mübadelelerine ait hükümlerinin tatbik sureti veya ticaret politikasının icapları dolayısıyla konulmasına lüzum görülecek tertip ve usûller Ticaret Bakanlığınca tertip ve ilân olunur" denildiğine göre, kilit ithalinin durdurulması kararının da Ticaret Bakanlığınca yayınlanacak bir tebliğ veya sirkülerle alınması kâfi gelirdi

Esasen ithalât yönetmeliği Ticaret Bakanlığı tarafından yayınlandığına, ithal listeleri de yönetmelikte bulunduğuna göne, bir maddenin ithalinin durdurulması kararının Ticaret Bakanlığı tarafından verilmesi normal bir yol olurdu. Şekil bakımından bu aykırılık bir yana, kararnamenin ihtiva ettiği hükümler de gerek mevzuata, gerekse tatbikata aykırı bir mahiyet taşımaktadır. 6/942 sayılı Bakanlar Kurulu kararında, ithal vergi ve resimleri ödenmiş olsun olmasm, kilitlerin yurda sokulmaması hükmü mevcuttur. Halbuki, gümrük mevzuatı gümrük yengilerinin ödenmesinin fiili ithal mânasına geldiğini belirtmektedir. Nitekim o zaman -yâni 2 Ekimde- yürürlükte olan İthal yönetmeliğinin 2. maddesindeki tarifler kısmında fiilen ithal şu şekilde anlatılmaktadır: "İthal edilecek malın gümrük mevzuatı gereğince gümrük giriş beyannamesinin tescil edilerek gümrük vergi ve resimlerinin ödenmesidir".

Bağdattan dönen hesap

Madde bununla da kalmamakta, "Gümrük vergi ve resimlerinin tescili ödeme hükmündedir" diyerek, sadece tescilin bile fiili ithal mânasına geleceğini belirtmektedir.

Bu durumda ithal vergi ve resimleri ödenmiş mal. fiilen ithal edilmiş sayılacağından, bunların yurda ithalini men edici bir kararın alınmaması gerekirdi.

Bu hususta yakın zamanda geçmiş bir misal de bütün açıklığıyla mevcuttur. 4 Ağustos kararlarıyla 2.80'lik döviz kuruna 6.20'lik prim eklenirken, bu primin gümrüklerden çekilmemiş mallara da teşmili emri verilmiş, fakat uzun yazışmalardan sonra gümrükleri ödenmiş malların sahipleri fiilen ithal keyfiyetini yerine getirdiklerini ispat ederek, prim ödemekten muaf tutul-



Bir detaya mahsus...

Fasih İNAL

Geçen yılın başında, gümrüklere geldiği halde çekilemiyen malların nelerden ibaret olduğu hakkında, ithalâtçı ve sanayiciler arasında bir anket yapılmıştı.. O gün bugündür gümrüklerde kalmış malların bir defaya mahsus olmak üzere -mübarek hep de bir defaya mahsustur- çekilmesi için izin verilmesini piyasa beklemektedir.

1962 yılında kah kotalar çıktıkça ümitlenen, kah yayınlanan dış ticaret sirkülerleri ile ümitsizliğe kapılan ilgililer artık bugünlerde gümrüklerin kapılarının açılmasını an meselesi addetmektedirler.

Esasen Gümrük ve Tekel Bakam Orhan Öztrakm bu konuda verdiği demeçler de ümitleri biraz daha kuvvetlendirmeğe yaramaktadır.

Gümrükler en son 1960 yılı Eylül ayında çıkarılan bir kararnameyle temizlenmişti. O günden bu yana ikibuçuk yıl geçmiş olması, ambarların çeşitli şekilde gelen, fakat bir türlü yurda sokulamayan mallarla dolmasına yol açmış bulunmaktadır. Hesabı kesin olarak bilinmemekle beraber, gümrüklerde milyonlarca liralık mal biriktiği muhakkaktır. Genel bir ithal izni çıkarılacak olursa, bundan çeşitli bakımlardan faydalar sağlanabileceği aşikârdır. Bu arada,

1 — Hazineye, hiç de küçümsenemiyecek miktarlara varan varidat sağlanacaktır.

2 — Ardiye ücretlerinin tahsili imkânları elde edileceğinden, Denizcilik Bankası da külliyetli miktarda para alacaktır.

3 — Senelerden beri bekleyen mallar çıkarılacağı için ambarlarda temizlik olacaktır.

4 — Piyasada, çıkarılacak mallarla büyük bir bolluk elde edilecektir.

Bu sebepler yüzünden gümrüklerdeki malların çıkarılabilmesi için bir defalık müsaadelerden birinin daha kullanılmasından çeşitli faydalar sağlanabilecektir.

Ancak, çıkarılacak karara tahdidi bir hüküm konulması ve ithal listelerinde bulunmayan malların bu izinden faydalanmaması da şarttır. Çünkü, aksi halde listelerde bulunmayan malların piyasaya dökülmesi ve bu süratle ilerisi için de böyle bir imkân verilebileceği ümidinin uyanması tehlikesi mevcuttur ki, gerek yerli sanayi, gerekse döviz imkânları bakımından bu durum bir hayli kötü tesirler uyandırabilecektir.

Kotalarda veya liberasyon listelerinde bulunmayan öyle mallar vardır ki, bunların piyasaya çıkarılması halinde yüzde 300 kâr elde etmek işten bile değildir. Onun için, bir takım kimseler bu malları gümrüklere getirmekte, "nasılsa gümrükleri boşaltacak bir kararname yayınlanır" düşüncesiyle malları ilânihaye bekletmektedirler. Çıkacak karar bu şekildeki aşırı ve gayrimeşru kârlara yol açmamalıdır. Öte yandan, "bir defaya mahsus olmak üzere", "Vallahi, billâhi"lik gümrüklerde temizleme kararlarına da son vermelidir.

Hemen ilâve etmeliyiz ki, bugünkü sistemle bunu sağlamaya imkân yoktur. Zira bir yıl, iki yıl sonra gümrükler gene dolacak, gene "bir defaya mahsus" btr kararname yayınlama mecburiyeti doğacaktır.

Yapılacak şey, ihtilâf halinde Odalar Birliğinden veya Ticaret Bakanlığından verilecek karardan sonra altı ay içinde malın ya İthali, ya da mahrecine iadesi mecburiyetinin konulmasıdır. Bu suretle, altı ay zarfında dövizini veya muvafik malı getirmeyenler hakkında kambiyo takibatına girişilecek olursa, zaman zaman gümrüklerde tasfiye mecburiyeti ortadan kalkacaktır.

Bunun başka yolu yoktur.

muşlardır. Bu sebeple. kararnamedeki ithal vergi ve resimleri ödenmiş kilitlerin ithaline izin verilmesi gerekeceği bu misalden de anlaşılmaktadır, Öte yandan, bir takım ithalâtçılar, ithal listelerine güvenerek teminat yatırmışlar, tahsis almışlar, akreditif açtırmışlar ve mallarını gümrüklere getirmişlerdir. Bu şekilde hareket edenlere birdenbire "Sizin malınızı yurda sokmayacağız" demenin ve bunun için de hiç bir mûcib sebep göstermemenin âlemi var mıdır?

Bir an için 83.01 pozisyonunun gene 2 Ekim tarihinde yürürlükte bulunan kota ve liberasyon listelerinde bulunmadığını İleri sürmek kaabildir. Fakat 83.01 tarife, listelerde sarahaten belirtilmemiş olmakla beraber, 262, 265 ve 268 kotalara bakılacak olursa, kilidin ithal edilebileceği görülecektir. 262 kotada motorlu kara nakil vasıtaları montajı için, 265 kotada buzdolabı imali için, 268 kotada ise sanayiin acil ihtiyaçları için ithali lüzumlu maddeler denilmektedir ki. bu kotalardan kilit için bir sürü talep yapılmış ve tahsis alınmıştır. Bu durumda, "bu kilit listelerde mevcut olmadığı İçin ithali durduruldu" demeye imkan var mıdır?

Bütün bu hususlar. kilit kararnamesinin çeşitli yönlerden aksaklıklara yol açtığını açıkça ortaya koymaktadır. Bu yüzden ilgili dairelerde çalışmalara başlanmış ve gümrüklerdeki kilitleri kilitleyen kararnamenin kaldırılması çareleri araştırılmaya geçilmiştir. Önümüzdeki günlerde kilit kararnamesinin Bağdattan döneceği kuvvetle tahmin edilmektedir.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Yemen

İngiliz parmağı

İhtilâlden bu yana aylar geçtiği halde, Yemende hâlâ sükûnet tesis edilebilmiş değildir.Önce, öldürüldüğü bildirilen İmam Bedr kaçarak kurtulmuş, kendisine sadık aşiretleri etrafında toplayarak Sallalın yeni cumhuriyetçi idaresine karşı mücadele açmıştı. İhtilâlcilerin İmam taraftarlarını kısa bir zaman içinde temizleyememeleri bu mücadelenin iyice uzayıp gitmesine sebep olmuştu. Bazan taraflardan birisi, bazan diğeri kısmî başarılar kazanıyor, fakat hiç birisi diğeri üzerinde mutlak bir hakimiyet sağhyamıyordu. Bu arada, diğer arap ülkeleri de Yemendeki iç savaşa müdahale etmeye başladılar. Suudi Arabistan ve Ürdün, İmam Bedrin yanında yer aldılar. Birleşik Arap Cumhuriyeti de Cumhuriytçileri destekledi. Böylece arap dünyasının iki büyük hizbi, Yemen olayları dolayısıyla bir defa daha karşıkarşıya geldiler. Birleşik Arap Cumhuriyeti Yemene asker ve malzeme gönderdi. Yemen üzerinde Mısır uçakları uçmağa başladı. İki ül-- hemen bir karşılıklı yardım anlaşması imzaladılar. Suudi Arabistamn İmama yardımı daha ziyade dolayısıyla oldu: İmam kuvvetlerinin harekâtına imkan vermek için Yemenin kuzeyindeki sınırını onlara açtı. Suudi Arabistan topraklarında üslenen Kralcılar, faaliyetlerine rahatça devam etmek imkânmı buldular. Aynı zamanda İmam Bedr, zengin dostu Suuddan geniş maddi yardım da gördü.



Yemen meselesi sadece arap devletlerinin ilgilendiği bir ihtilâf konusu halindeyken, birdenbire bu işe İngilterenin de karıştığı görüldü. Gerçi İngiltere, yeni Yemen hükümetini tanımaktan dikkatle kaçınmıştı. Böyle bir tavır takınmasının sebebi de, Sallalın henüz Kralcıları tamamen bertaraf edememiş olması değildi, yeni Yemen hükümetinin Arap yanmadasındaki ingiliz menfaatlerini tehlikeye sokmasından endişe ediyordu. Nitekim bu endişede haklı olduğu ortaya çıktı. Yeni hükümet, İngilterenin himayesi altında bulunan Güney Arap Federasyonu üzerinde hak talep etmeye başladı. İngilterenin bu teşebbüsler karşısındaki tepkisi gayet sert oldu. Kıbrıstaki üsten bir avcı uçağı filosunu hemen Adene gönderdi. İngiltereden bir uçak taşıt gemisi "Süveyşin güneyinde" bir yere doğru harekete geçirildi.

Bu sırada Yemen Cumhurbaşkanı Abdullah Sallal, ingiliz kuvvetlerinin Yemene hücum ettiklerini bildirerek, Birleşmiş Milletlerden bu "tecavüz"-ün durdurulmasını istedi. Sallal, ingilizlerin giriştikleri harekâtın Kral taraftarlarını işbaşına geçirmek amacıyla yapıldığını da sözlerine ekledi. Sallalın müracaatı üzerine Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant, siyasi müşaviri Dr. Ralph Bunehe'-yi, onunla görüşmeler yapması için, Yemene gönderdi. Bunche'nin vazifesi, Yemendeki gerçek durumu tespit etmekti. Maksatlı olarak çıkarılan haberlere bakarak bu durumu anlamak mümkün değildi Yemenin mâruz kaldığı "İngiliz tecavüzü"nün mahiyeti nedir? Yemendeki iç savaşa Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Cumhuriyeti ne dereceye kadar müdahale etmektedir? Bunlar Bunche'nin tetkik edeceği konulardı. Nitekim kendisi de, sorulan bir soruya karşılık, "Hiç bir teklif götürmüyorum" diyerek, görevinin, durumu tesbit etmekten ibare olduğunu ifade etti.

Yemenin geleceği

Bununla beraber Dr. Bunche'nin ziyareti, kendiliğnden, Yemende bazı müsbet gelişmelere de yol açtı.

Tam bu ziyaretin yapılmakta olduğu sırada Birleşik Arap Cumhuriyeti, Yemendeki 3000 kişilik Mısır birliğinin bir kısmını geri çekmek üzere olduğunu bildirdi. Gerçi son günlerde Sallala bağlı kuvvetler bazı başarılar kazanmış ve bu arada Muhammed el Bedrin işgali altındaki Marib şehrini elde etmişlerdi. Mısır askerlerinin geri çekilişi bu başarılardan sonra kendilerine lüzum kalmamasıyla da izah edilebilirdi. Fakat bu hareketin Bunche'nin ziyareti sırasına tesadüf ettirilmesi de çok manidardı.

Aynı zamanda dikkati çeken bir diğer gelişme de, Cumhurbaşkanı Sallalın Dr. Bunche ile yaptığı bir görüşmeden sonra İngilterenin himayesi altındaki topraklarla İlgili Yemen taleplerinin çok yumuşamış olmasıydı. Her ne kadar Kahire ve Sana radyoları Abdullah Sallalın Dr. Bunche'ye Yemenin, Arap yarımadası nın güney batısındaki bu bölgeyi kendi toprağı olarak gördüğünü söylediğinden bahsctmifse de, iki devlet adamının görüşmesinin asıl önemli olan kısmını Sallalın daha sonra söyledikleri teşkil etmiştir. Sallal, İngilterenin himayesi altındaki toprakları da Yemen toprağı saydıklarını söyledikten sonra, "Fakat biz, imar gayretlerimizi önce Yemenin hür olan kısmı üzerinde toplamak kararını verdik" demiştir.

Bu, Sallalın, yeni Yemen hükümetinin İngiltere tarafından tanın* ması ve bölgede barışın sağlanması karşılığında verdiği bir taviz gibi gözükmektedir. Sallalın, büyük önem verdiği, İngiltere tarafından tanınma konusunda müsbet bir adım atılmadığı takdirde tekrar Güney Arap Federasyonu üzerindeki taleplerini ortaya atacağı anlaşılmaktadır. Nitekim, İngiltere hâlâ tanıma konusunda bir karar vermediği için, Sallal geçen hafta kabinede "işgal altındaki güney işlerine" bakacak bir Bakanlık ihdas etti.

Dr. Bunche, iki günlük görüşmelerin sonunda, tecavüze uğraması halinde Yemeni Birleşmiş Milletlerin destekleyeceğini bildirdi. Yemenlilerin ingilizlerin hücumlarından şikâyet etmeleri üzerine de, Kongoda olduğu gibi, burada da Birleşmiş Milletlere alt polis kuvvetinin duruma el koyabileceğini söyledi. Suudi Arabistan tarafından sık sık öne sürülen "Birleşmiş Milletlerin kontrolü altında Yemende Sallal ve El Bedr için bir referandum yapılması" teklifi hakkında hiç bir şey söylemedi. Bu ziyaretten ne Suudi Arabistan, ne de İmam Bedr bir şey kazandılar. Sallalın ne kazandığı ise bir müddet sonra belli olacaktır.



(Onlar ki verir laf ile Dünyaya nizamat...)

A.P. li gözüyle Türkeş !

Topkapıdan itibaren binlerce vatandaş ve yüklerce otomobille karşılanan A. Türkeş: "Millet iradesinin, herşeyin üstünde tutulmasına taraftarım..." dedi. "27 Mayıs, vatandaşlardan tek bir kimsenin burnunu kanatmadan, onlar arasında hiçbir farklı muameleye meydan ver. meden, gölgesiz bir adalet ve hukuk düzeni kurmak için yapılmıştı." Emekli Kurmay Albay A. Türkeş yarın Ankara'ya gidiyor. (Yeni İstanbul - 24 Şubat 1963 - Manşet)

Gelecekmiş, geliyormuş, gelmiş...
Kim ?
Alpaslan Türkeş!..
Alpaslan Türkeş kim?
27 Mayıs öncüsü, 27 Mayıs sonrasının sorumlusu ve Millete verdiği şeref sözünü tutmayanlardan birisi...
Eh, geleceği varsa, göreceği de vardır elbet. Önce şu Başvekâlet kasasından kaybolan 280 bin dolarlık zarfın hesabı görülsün de... (Adalet 24 Şubat 1963 . T.D.)

Dün özel otosu ile Edirneden şehrimize gelen Alpaslan Türkeş kendisini karşılayanların omuzları üzerinde halkı selamlarken (Tercüman - 24 Şubat 1963- Resimaltı)

Türkeş'e Kim İnanır? (Başlık) 13 Kasım 1960 da zorla sürgün gittiği 15-20 bin lira aylıklı yakıştırma bir vazifede kanunî müddetini doldurup da, geri dönüyorsa, bundan Türk umumi efkârına ne?.. (...) Alparslan ama, vatenı kurtaran arslan mıdır?.. (Son Havadis - 2 Mart 1963 - Mümtaz Faik Fenik)

En son marifetiniz hepsini bastırdi. Memleketin en çok okunan bir gazetesine kocaman bir manşet çektirmişsiniz: "AP. Türkeş'e Karşı Tedbir Aldı". Kimsiniz, nereden ilham alıyorsunuz, milletin umut bağlamak istediği bir partiyi küçük düsürmeye ne hakkınız var? (...) Neimiş efendim: "Türkeş kendini İnönü düşmanı diye tanıtıp. A.P. Teşkilatının gönlünü kazanmaya çalışıyormuş!" Türkeş'in kendini tanıtmak için gayret sarfetmeye ihtiyacı yoktur. (Yeni İstanbul - 4 Mart 1963 - Galip Erdem)

- Türkeş zoraki törenle karşılandı ve konuştu. Aksarayda meydan konuşması yapan Türkeş "Ülkümden vazgeçmedim" dedi. (Manşet) Türkeş, *(...)* taraftarlarının ifadelerine göre omuzlarda Topkapı'dan şehre girmiştir. (Tasvir - 24 Şubat 1963 - Haber kısmı)

Nasıl bir insandır bu Türkeş? Doğrusu gereği kadar tanımıyoruz. Onu değerlendirmek için henüz vakit erkendir. Yalnız elimizde bir ölçü var: Milli iradeye düşman olan ve Türk halkını sevmiyen zümreler, ondan çok huylanıyor, fena halde saldırıyorlar. Bu bir "fal-i hayr" olabilir. (Tercüman - 28 Şubat 1963 - Ahmet Kabaklı)

Millet bir tarafa, millete hançer saplıyan Türkeş öbür yana... (Adalet - 28 Şubat 1963 - Cehdi Şahingiray)

Bazı AP liler (...) Türkeş ile AP nin aktif bir eleman ve bir lider kazanacağını ileri sürerken partinin teşkilât kademelerinin başında yer alanlar tamamiyle aksi görüşü savunmaktadırlar. (...) AP İl Başkanı Mehmet Karaoğlu Türkeş meselesi yüzünden AP teşkilâtında doğan huzursuzluğu belirterek demiştir ki: "Biz onun taşıdığı zihniyetle bağdaşamayız. (...) AP bir gaye ve prensip üzerine kurulmuştur. İhtilâlci bir zihniyetle bağdaşamaz Bu bakımdan Türkeş gibi bir adamınAP ye yararlı olacağı düşünülemez." (Son Havadis - 24 Şubat 1963 - Haber kısmı)



AP ve Türkeş'le ilgili haberler yalan. (Baslık) Bugünkü bazı gazetelere "AP Türkeş'e karşı cephe aldı" ve "Gümüşpala, Türkeş'e karşı geziye çıkacak" şeklinde intişar etmiş olan haberler AP yetkililerince yalanlanmıştır. (Yeni İstanbul - 4 Mart 1963 - Haber kısmı)

Türkeş, bu memleketin basına, bir gaile açabilir! (Başlık) Biz, ne kadar CHP ve İnönü'nün karşısındaysak, gene bir o kadar da Alpaslan Türkeş ve onun etrafında suni bir gürültü yaratmak isteyen kafadarlarının da karşısındayız, (...) Alpaslan Türkeşi yanımızda, safımızda, önümüzde veya arkamızda görmek istemiyoruz. (...) Çünkü bu daha 1942 yılında taklib-i hükümetler yapmayı Altaylara gitmeyi tasarlayan zat. (...) elini koyup yemin ettiği mushafın altına kafatasçılık prensiplerini ihtiva eden programını yerleştirmiştir. (Zafer - 24 Şubat

Türkeş Yurt gezisine çıkmıyacak - (...) Hindistandan döner dönmez kendisine tezahürat yapan birkaç kişinin teşviki ile memlekette sevildiğini sanan bu eski MBK'cı şimdi beyanat vermekten bile kaçınmakta, hattâ yurt içi seyahatinden vazgeçeceği söylenmektedir. (...) kendisini AP saflarında görmek isteyenlere dün bir tebliğle kuvvetli bir şamar indiren AP Genel Merkezinin kararı Türkeş'i ve arkadaşlarını sukutu hayale uğratmıştır. (Zarfer - 4 Mart 1963 - Haber kısmı)

Bir feza rekortmeni! - Alpaslan Türkeş beyanname gibi beyanatında şöyle demiş:

"— Bir sıçrama yaparak çağlar üzerinden atlayıp Atom ve Feza çağına girmek zorundayız!"

Aman efendim, bunu söylemeye ne hacet? Bir sıçrama yaparak çağlar üzerinden atlayan bir feza rekortmeni varsa, o da bizzat kendi" sidir. Çünkü durmadan bir boşlukta uçmaktadır! (Son Havadis - 4 Mart *1963* - Yedekci





Pan Am ile uçtuğunuz zaman dünyanın en tecrübeli Jet ellerindesiniz!

Pan American Jet Clipper'in kumanda aletlerini idare eden ellerin bir hususiyeti vardır — bu hususiyet tecrübedir.

Şunu bir an için düşününüz: Pan American jet pilotları, bütün diğer havayolu şirketlerinin toplamından daha fazla — bir milyon civarında — yolcuyu denizaşırı uçurmuşlardır. Her Pan American jet seferinde bu uçuş tecrübesinin üstünlüğünü bizzat müşahade edebilirsiniz.

Pan American — diğer havayolu şirketlerine nispeten — daha fazla jet servisi yapmaktadır. Dünyanın en tecrübeli havayollarını tercih etmeniz için bu da ayrı bir sebeptir.

6 kıtadaki 80 memlekete yapılan jet servisleri hakkında tamamlayıcı bilgi almak ve rezervasyon için lütfen Seyahat Acentenize veya Pan American Bürolarına müracaat ediniz:

İSTANBULDA: Hilton Oteli methali, Tel.: 47 45 30 - 48 15 50
ANKARADA: Atatürk Bulvarı 53, Tel.: 12 83 64 - 12 91 48 - 12 93 98
İZMİRDE: İzmir Palas Oteli, Tel.: 32 100

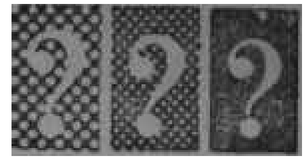
Trade Mark Reg. U. S. Pat. Off.



PAN AM

DÜNYANIN EN TECRÜBELİ HAVAYOLLARI

(İlan: 1033)

Sahi, şimdi neredeler 

Ord. Prof. Salih Murad Uzdilek

25 Nisan 1960 günü İstanbul Teknik Üniversitesinin büyük konferans salonunda binlerce Teknik Üniversiteli öğrenci ak, fakat gür saçlı bir Ordinaryüs Profesörü alkışlıyordu. Teknik Üniversitenin ön sıralarda oturan öğretim üyeleri de duydukları heyecandan gözyaşlarını tutamıyarak, alkışa katılıyorlardı. Hocalar ve öğrenciler tarafından çılgınca alkışlanan ak, gür saçlı Ordinaryüs Profesör, Teknik Üniversitelilerin deyimiyle, "Hocaların hocasının hocası" Salih Murad Uzdilek idi. Memleketimizde teknik ilimlere henüz rağbet edilmediği sıralarda bu dalda yetişen, büyük başarılar kazanan ve gene Teknik Üniversitelilerin deyimiyle "Riyaziyenin ağa babası" olan Salih Murad Uzdilek. kırkikisi öğretim hayatında geçen elliki yıllık devlet hizmetini tamamlıyor ve öğrencilerinin tertipledikleri pek asil bir jübileyle emekliye ayrılıyordu.

Türkiyede teknik öğretime unutulmayacak hizmetleri geçen, gemi inşaatı tahsilinin temelini atan Salih Murad Uzdilek, 6 Şubat 1891 tarihinde İstanbulda, Samatyada doğdu. Babası Bahriye Çarkçı Ameliyat Okulu (Haddehane) Matematik öğretmenlerinden, Deniz Kıdemli Yüzbaşısı, Giritli Şefik bey; annesi Saniye hanımdır. Küçük Salih Murad, babasının mesleğine heves etti ve 1318'de Bahriye Mektebine, 1332'de de Bahriye Mektebinin Harbiye sınıfına girdi ve 1324'de mezun oldu. Aynı yıl Salih Murad, "Mülâzım-ı sâni" rütbesiyle Mesudiye zırhlısı mühendisliğine tayin edildi. Sonra da şi--ayla, Âsâr-ı Tevfik, Merkez sefinesi, Mecidiye kuruvazörü, Tir-i Müjgân vapuru ve Aziziye gemisinde hizmet gördü. 1326 yılında "Mülâzım-ı eyvel" rütbesine terfi eden Salih Murad, o sırada Bahriye Erkân-ı Harbiye Dairesinde kurulmuş olan Telsiz Telgraf Şubesine tayin olundu. Ayni zamanda, Posta Telgraf Nezaretinde açılmış olan Yüksek Telgraf Mektebine de devam ederek, burayı birincilikle bitirdi..

1912 ile 1914 yılları arasında Londra Üniversitesine devam eden Salih Murad, buradaki imtihanlarda elde ettiği başarılarla Edinburgda toplanan Logaritma Kongresinde verdiği konferanstan dolayı Bahriye Nezareti tarafından takdirname ile taltif olundu. Birinci Dünya Harbinin çıkması üzerine vatana dönen Salih Murad, Bahriye Nezareti 3. Daire 675 kuruş maaş ile emekliye ayrıldı.

Salih Murad 1926 yılında, Mühendis Mektebindeki vazifesi yanında, Robert Kolejin Fizik ve Yüksek Matematik öğretmenliğini de üzerine aldı ve 1934 yılına kadar bu görevde çalıştı. Ayrıca, 1930 yılına kadar Kara Ordusunun Fen Tatbikat ve Topçu Okullarında Fizik ve Yüksek Matematik dersleri okuttu.





Uzdilekin iki cephesi: Profesör ve medeni adam

Kaybolmayan kıymetler

Telsiz Telgraf kısmına ve sonra da Bahriye Mektebi Tabiat muallimliğine tayin olundu ve burada yüzbaşılığa terfi etti. Mühendis Mektebinde, ilâve olarak Hikmet muallimliği de yaptı ve Bahriye Mektebinde Riyaziye okutmaya başladı. Daha sonra kıdemli yüzbaşılığa terfi eden Salih Murad, önce Şam vapuruna, buradan Erkân-ı Harbiye-i Bahriye Müdevvenat ve Neşriyat Şubesine tayin olundu. 14 Ekim 1341 tarihinde Bahriye Kıdemli Yüzbaşısı iken, Gene aynı yıllarda İstanbul Sanat Okulu Matematik öğretmenliği görevini üzerine aldı. Bu arada, Kara Ordusu topçu dinleme cihazında mühim ölçüde değişiklik yaptı.

Soyadı Kanunu çıkınca "Uzdilek" soyadını alan Salih Murada, Yüksek Mühendis Mektebindeki görevinden ötürü, o zamanki deyimle, "Müderrislik", yâni Ordinaryüs Profesörlük ünvanı verildi. 1940 yılında ise, Fizik Lâboratuvarları Şefliğine tayin e-

Yıldızlar Şakacıdır

"BUu haftaki falınızı yay burcundan öğreneceksiniz. Nevar ki bu sevgili burç, her gazetenin kulağına ay-- sözler ftsıldamıitır.. Burcuna itimadı olanlar, bu fısıltılar arasından kendilerine en uygun gelenini seçip almakta tamamen serbesttirler. İşte, 7 Mart Perşembe günkü gazetelerden birkaçı.,. Falınız hayırlı olsun, sevgili okuyucular.

YAY BURCU

Hürriyet: (21 Kasım - 20 Aralık) — Onun size verdiği önemle, sizin ona gösterdiğiniz alâka arasında dünya kadar fark var tabii. Her şeyden evvel fikirler birbirine aykırı.

•

Dünya: (23 Kasım - 20 Aralık) — Fikrinizi açıkça söylemekten çekinmeyin, bunun faydasını göreceksiniz.

*

Hareket: (24 Kasım - 21 Aralık) — Biraz ümitsizliğe düşmüşsünüz, fakat bu tamamiyle boştur, yersizdir.

•

Tasvir: (22 Kasım - 20 Aralık) — İyi haberler alacaksınız. Aile efradınız sizden memnun olacağı günü sabırla beklemektedir. Biraz daha gayret ediniz. Karşınızdakiler de memnun kalacaklar.

•

Aksam: (22 Kasım - 21 Aralık) — Hoşlandığınız birinin sizi ziyaret etmesi muhtemel.

•

Yeni Sabah: (23 Kasım - 22 Aralık) — Size teklif edilecek işi, iyice tetkik etmenizde menfaatiniz vardır. Cazip de olsa, bunu mutlaka inceleyin.

•

Tercüman: (24 Kasım - 21 Aralık) — Siz asıl, fazla dil dökenden ve sizi daima methedenden korkun, dost acı söyler.

•

Milliyet: (24 Kasım - 21 Aralık) — Bir his ve mantık mücadelesi içindesiniz. Hissinize yenilmeyiniz.

•

Yeni Gün: (21 Kasım - 20 Aralık) — Bazı olaylara göz ucu ile, bazılarına yan gözle bakmak kifayetsiz bir usul..

dildi. 4619 sayılı kanunun neşri üzerine Salih Murad Uzdilek, İ.T.Ü. Makina Fakültesi Fizik Kürsüsü Ordinaryüs Profesörlüğü ile, Lâboratuvar Şefliğine getirildi. Uzdilekin Fizik Lâboratuvar Şefliği vazifesi. Üniversiteler Kanununun yayınlanmasıyla sona erdi.

Maden Fakültesinin kurulması üzerine, Senato kararına uyularak Fizik Kürsüsü mensupları Maden Fakültesine nakledildiler. Salih Murad Uzdilek, 1956 yılından 1958 yılına kadar da Maden Fakültesi Dekanlığı yaptı. 1960 yılında emekliye ayrıldığı zaman, tam 52 yü devlete fiilen hizmet etmiş bulunuyordu.

Salih Murad Uzdilek birçok uluslararası kongreye iştirak etmiştir. 1934'de Londrada yapılan ilk, Atom Çekirdeği Kongresine katılan ilim adamları arasında Uzdilek de vardı. Uzdilek ilmî faaliyetleri yanında, ilmi halka indirmek ve öğretmek yolunda da büyük gayretler sarfetmiş bir kimsedir. Uzdilekin, muhtelif gazetelerde binden çok, popüler, ilmi makalesi mevcuttur. Ayrıca, İstanbul ve Ankara radyolarında yüzlerce ilmî konferans da vermiştir. Kendisi, Londra Fizik Derneğinin 1913 yılından beri üyesidir. Memleketimizde Fizik, Jeofizik ve Müzik sahasında bir çok derneğin .kurucusu olan Salih Murad Uzdilek, yaptığı incelemeler sırasında memleketimize birçok yenilikler getirmiştir. Ayrıca, Türk Müziğinin matematik ve fizik prensiplerini bulmuş ve bunlara ait bazı bilgiler Avrupa ve Amerika dergilerinde yayınlanmıştır.

Salih Murad Uzdilekin bir çok ilmî eseri ve tercümeleri de vardır. Hayat ve Çocuk ansiklopedilerinin bütün ilmi yazılarını Uzdilek yazmıştır.

Ord. Prof. Salih Murad Uzdilek bütün hocalığı boyunca örnek bir insan olmuş ve öğrencileri tarafından çok sevilmiştir. Teknik Üniversitede "Hocaların hocasının hocan" unvanıyla anılan Uzdilekin bir hususiyeti de, durmadan okumasıdır. Pek çok kimseyi kıskandıracak bir özel kütüphaneye sahiptir. Nüktedan, musikiye düşkün, bütün ömrünü ilme vakfetmiş bir insandır. İki defa evlenen Uzdilekin birinci eşinden iki **kızı vardır.**

Kırkiki yılda binlerce öğrenci yetiştiren, birçok öğrencisinin çocuklarını, torunlarını ve hattâ torun çocuklarını okutmak bahtiyarlığına eren Salih Murad Uzdilek, emekliye ayrıldıktan sonra kendini okumaya ve bilhassa musiki ile fizik arasındaki münasebeti araştırmaya verdi. Laike Karabeyin Türk Müziği mecmuasında bu konuda birçok makale neşretti.

Uzdilek hâlen, bundan ikibuçuk ay kadar önce geçirdiği bir hastalık yüzünden, Gureba Hastahanesİ Üçüncü Dahiliye Kliniğinde yatmaktadır. Tedavisini, öğrencileri sayılan Tıbbiyeli doktorlar yapmaktadırlar. İki haftaya kadar hastahaneden çıkacak olan kıymetli ilim adamı. İstanbul tarafında bir ev tutacak ve burada gene ilmî çalışmalarına devam edecektir.

I



Oda Tiyatrosunda "Kulaktan Kulağa."
Sağır duymaz, uydurur...

Oyun: 1 — "Sur Dibinde", (Oyun, 1 perde).
2 — "Kulaktan Kulağa", (Oyun, 1 perde).
Tiyatro: Devlet Tiyatrosu (Oda Tiyatrosu).
Yazanlar: 1 — Tankred Dorst
2 — L. Augusta Gregory.
Çevirenler: 1 — Sedat Veyis Örnek.
2 — Mehmet Fuat.
Sahneye koyanlar: 1 — Nuri Altınok.
2 — Ergin Orbey.
Müzik: 1 — Mithat Akaltan.
Dekor-Kostüm: Seza Altındağ.
Işık: Yılmaz Gürsu.
Konu: 1 — Onyedi yaşında İkinci Dünya Savaşının ateş çenberinden geçmiş, savaşın ve savaş sonrasının derin acılarını yaşamış genç bir alman yazarının eski çin gölge oyunundan çıkardığı, sembolik, hattâ ailegorik bir oyun: Berlin duvarının örülmesinden önce yazılmış olduğu halde, ister istemez onu hatırlatan bir sur dibinde, İmparatordan, askere aldığı kocasını geri vermesini isteyen genç bir çinli kadının dram.... Buna, savaşta erkeğini kaybeden bütün kadınlarla, mutluluğu savaşmakta ve ölmekte aramıyan bütün erkeklerin dramı da diyebiliriz.

2 — Tanınmış İrlandalı kadın tiyatro yazarının, dedikoduyla beslenen küçük bir kasaba insanlarının portrelerini veren canlı, renkli tablosu... Pazar yerinde geçen basit bir olaydan -bir sağır kadının yanlış anlayıp uydurduğu bir haber üzerine- hayali bir cinayet yaratmıya ve bir suçsuzun bileklerine kelepçe geçirtmeğe kadar varan ve geri kalmış her toplum için gerçek tarafları olan (Jules Romains'in ünanimisme'inden önce yazılmış -1940-) unanimiste bir sosyal hiciv.
Oynıyanlar: 1 — Nur şen Özkul (Genç Kadın), Ümran Uzman (Bir Asker), Nur Bartu (Şişman bir Subay), Turgut Sarıgöl (Zayıf bir Subay). (1 kadın 3 erkek rolü).

2 — Ertan Savaşçı (Bartley Eallan), Meral Üner (Mrs. Fallon), İlyas Avcı (Jack Smith), Aclan Sayılgan (Shawn Early), Ali Algın (Tim Casey), Ergun Uçucu (James Ryan), Günsel Gündüz (Mrs. Tully), Melek Tartan (Mrs. Tarpty), Nuri Gökseven (Komiser), Tansu Aytar (Polis). (3 kadın, 7 erkek rolü).
Beğendiğim: 1 — Nuri Altınokun, bu 1 perdelik kısa oyuna -Mithat Akaltanın müziğiyle- havasını veren, fikir yoğunluğunu da kazandıran tesirli sahne düzeni. Seza Altındağın sahneden salona kadar taşırdığı (ne yazık ki -seyirciye göre- sağ tarafını ihmalettiği) iyi düşünülmüş, stilize "Sur" dekoru. Nurşen Özkulun -esas oyunla, oyun içindeki oyun arasında gerektiği kadar "farklı", "değişik" bir İkiz kompozisyona ulaşamamış olmakla beraber- umut veren, doğru yorumlu, canlı, duygulu ve rahat oyunu. Turgut Sarıgölün, Ümran Uzmanın, Nur Bartunun, karakter çizgilerini belirterek, canlandırdıkları tipler.

2 — Ergin Orbeyin oyuna, yerli renginden çok, beşerî rengini vermek amacını güden, vakaya yalnız bir İrlanda kasabasında değil, dünyanın herhangi bir kasabasında geçebilecek, olağan bir vaka genelliği kazandırmak isteyen sahne düzeni. Yılmaz Gürsunun ifadeli, başarılı ışıkları. Genç bir kadroyla oynanan oyunda Ertan Savaşçının, Meral Ünerin, Melek Tartanın, hele Ergun Uçucunun özenle gerçekleştirilmiş, güzel kompozisyonlarla yaşattıkları pittoresk tipler. İlyas Avcının, Ali Algının, Nuri Göksevenin çizdikleri inandırıcı yüzler.

Beğenemediğim: 1 — Sonraki oyun için "kolaylık" düşüncesiyle -belki de zorunlu olarak- dekorların fonda ve -seyirciye göre- sağda siyah perdelerin karanlığı içinde, seyircinin hayal gücüne bırakılmış olması. Oysa ki, hayatı ve yaşama sevincini sembolleştirecek, resim halinde, güleryüzlü bir peyzaj, o sağır ve heybetli bir mezardan farksız "sur" dekoruyla ne güzel bir tezat yaratabilirdi!..

2 — Seza Altındağın bir pazar yerinin rengini, havasını, "koku" sunu duyuramıyan ve biraz aceleye geldiği anlaşılan dekoru.
Sonuç: Her iki oyun da Oda Tiyatrosunun bu mevsim çıkardığı en özlü, en başarılı temsiller olarak zevkle seyrediliyor.

Naciye FEVZİ



Oda Tiyatrosunda "Sur Dibinde"
Utanç duvarı...

M U S İ K İ

Haberler

6 ve 7 Mart geceleri Cumhurbaşkanlığı Orkestrası Konser Salonunda bir resitalle, Orkestra eşliğinde bir konser veren ünlü çek viyolonselisti Milos Sadlo, Ankara ve İstanbuldaki müzikseverlerin hiç de yabancısı değildir. Bundan önce, 1946 dan beri birkaç kere memleketimize gelerek konserler ve resitaller vermiş olan değerli sanatçı, Avrupanın bellibaşlı bütün sanat merkezleriyle Amerikada da konser turneleri yapmıştır.

Sanat başarısını bütün dünyaya duyurmak yolundaki çalışmaları meyanında İran, Pakistan ve Hindistanda resitaller vermek üzere, piyanist Ferhunde Erkinin eşliğinde bir turneye çıkan Suna Kanın yakasına üzücü bir aksilik yapıştı. Beyrutta hastalanan genç keman virtüözünün rahatsızlığının uzaması ihtimaline binaen gezi programım iptal etmek zorunda kalındıi. Şimdi Suna Kan yurda dönmüş bulunuyor.

Genç kuşaktan ünlü orkestra şefi Ferenc Fricsay, geçen ay hayata gözlerini kapadı. 1914 te Macaristanda dünyaya gelen sanatçı, Budapeşte Yüksek Müzik Okulunda Zoltan Kodaly ve Bela Bartok'un yanında bestecilik ve teori çalıştı. 1945'te ilk defa Macaristanın Szeged şehrinde orkestra şefi olarak sahneye çıkan Fricsay, sonradan Budapeşte operasında ve 1947 Salzburg Festivalinde göründü. Bilhassa daha o tarihlerde ün kazanmış büyük şeflerden Otto Klemperer'in yönettiği Von Einem'in "Dantonun Allahı" adlı operasında koroyu yetiştirmesiyle tanındı. Sonradan Salzburg festivallerinin bellibaşlı şefleri arasına girmiş olan sanatçı, 1948 müzik sezonunda Berlinde yeni bir orkestra kurarak konserler vermeğe başladı. Böylece meşhur RIAS - Berlin Radyosu Senfoni Orkestrası ortaya çıktı. Bütün bu çalışmaların yanı sıra bilhassa Deutsche Grammophon Gesellschaft firmasıyla doldurduğu sayısız plaklar birçok milletlerarası konkurlarda altm madalya aldı ve Ferenc Fricsay adının dünya ölçüsünde yayılmasını kolaylaştırdı.

Ferenc Frıcsay'ın genç denecek yaştaki ölümü müzikseverler için büyük ve acı bir sürpriz teşkil etmiştir.

1 Konser dinledim



Konserin verildiği yer : Konser Salonu
Tarih : 3 Mart 1963, Pazar

Konseri veren : Detmold üfleme çalgılar topluluğu.

Konseri yöneten : Prof. Jost Michaeis.

Konseri tertipleyenler : Türk - Alman Dostluk Derneği ve Alman Kütüphanesi.

Çalgılar: 2 obuva, 3 klarinet, 3 baset korno, 2 fagot, 4 korno ve 1 kontrabas.

Program: Hepsi W. A. Mozart'tan:
1. Si bemol majör Adagio, Köhel dizisi 411.
2. Do minör Serenat, Köhel dizisi 388.
3. Si bemol majör Büyük Partita, Köhel dizisi 361.

Konserin özellikleri : Kuzeybatı Almanya Detmold Müzik Akademisi 1960 yılında kurulduğu halde, çevresinde geniş bir sanatçı topluluğunu barındırmaktadır. Detmold üfleme çalgılar topluluğu, ise, büyücek üfleme çalgı toplulukları için yazılmış besteleri nisbeten daha ufak kadrolu bir topluluk hâlinde çalmak amacıyla kurulmuştur. Topluluk çoğunlukla genç öğrencilerden kuruludur.

Beğendiğim : Yalnız Ankarada değil, dünyanın önde gelen müzik merkezlerinde bile bu klâsta bir üfleme çalgılar ekibini dinlemek ender nasip olur. Konser için, kısaca, "birbirine adetâ kenetlenmişçesine bir beraberlik, gayet temiz sesler, parçaların ruhuna fert olarak ve topluluk hâlinde olumlu bir uyuş, titiz ve anlayışlı bir icra" demekle topluluğu asgarî derecede iyimser bir görüşle övmüş olurum.

Beğenmediğim : Konserin bütün yönleriyle övülmeğe lâyık oluşuna karşılık, programın, hazırlanması yönünden biraz kritik edilmesi de yadırganmamalıdır. Bir topluluk ki, büyük ilânlarla Ankaranın müziksever halkına sunuluyor; meraklı dinleyiciler, topluluğun "dörtbaşı mâmur" olduğuna inanarak konsere geliyorlar; bir de bakıyorsunuz, program "tek cepheli"! Yalnız, büyük besteci Mozart'ın eserleri var. "Acaba niçin, meselâ Brahma'ın, hattâ Prokofief'e kadar uzanan çağdaşların eserlerinden birer örnek konulmamış şu programa ?" diye düşünüyorsunuz.

Sonuç : Detmold topluluğu bize, üfleme çalgıların gerçek önemi hakkında bir fikir vermiş olmalıdır. İçlerinde sadece dört yıllık bir eğitimden sonra bugünkü durumuna erişmiş virtüozlar da bulunan bu topluluk, sıkı ve disiplinli bir çalışmanın nelere kaadir olacağını göstermiştir. Yirmi yıldanberi üfledikleri çalgıdan hâlâ temiz bir ses çıkarmasını beceremeyip, kusuru "âletlerin eksikliğine" yorma zihniyetinden kurtulurlarsa, orkestralarımızdaki bazı çalgıcıların da birinci sınıf solocular hâline gelmeleri sadece -ve sadece- yoğun ve metodlu bir çalışmaya bağlı kalacaktır.

Daniyal ERÎÇ



Detmold Nefesli Çalgılar Topluluğu

İş ciddiye alınınca..

J A L E   C A N D A N

OKUYUCULARIYLA KONUŞUYOR



Yirmiiki yaşında bir yüksek öğrenim öğrencisiyim. Hem çalışıyor, hem okuyorum. Geçen yaz, bir kurs dolayısıyla İzmire gittim. Anadolulum dört bucağından gelen elli altmış kursiye idik. Bunlardan genç bir kızla arkadaş oldum. Bahar yağmurları gibi içli, ilginç bir kız. Daima normal ölçüler içinde kaldı arkadaşlığımız. Kendisine ancak, kursun bitiminde açılabildim. Çok sevdiğimi biliyorum ama, toprak olmuş eski bir çocukluk sevgisi elimi, kotumu bağlıyor. Bana fiyle geliyor ki, onu hiç mesut edemiyeceğim, hep eski bir anıyla avunacağım. Hem, ben kendime, herşeyi hayalden olan bir evren kurdum; içimi gerçeğin burukluğu ezsin istemiyorum.

Başka sebepler ileri sürerek ona, birleşemiyeceğimizi bildirdim. Biliyorum, bu davranışım erkekçe değildi. Bir gençkızın umutlarını yıkmış olmanın vicdan azabı içindeyim. Nolur, bir yol gösterin bana. Ne yapmalıyım, ne yapabilirim?

M. E. Ö. — Diyarbakır

"Ben derim ki, böyle içten yazan bir erkek, fiyle içten bir kızla» gerçeğin burukluğuna rağmen, mutlu olabilirdi. Mutlu olur. Ona yalan yazdığınızdan emin misiniz? Sizi tutan yalnızca geçmiş bir sevginin bağları mı, yoksa bu hatıranın arkasına gizlenen, o, "başka" dediğiniz önemsiz sebepler, sorumluluk ve yeni bir hayata başlama korkusu mu? Bence, böyle haller, her evlenmeye karar vecenin başına gelir. Ama, siz bunları eski bir aşkın hatırasına bağlarsanız, elbette ki kendinizi yetemezsiniz. Gerçeklerden korkmayın, sevgili okuyucum. Aradığınızı bulmuşsunuz. Ona hemen yazın. Her aşk böyle sarsıntılar geçirir. Sarsıntıyı atlatırsa sağlamdır. Hiçbir şey kaybedilmiş değildir henüz. Size başarı, mutluluk dilerim.

İlkokul üçüncü sınıfa devam eden kızım, erkek çocuklara karşı çok mahçup davranıyor. Sınıfta erkek arkadaşlarıyla yanyana oturmak istemiyor, bahçede onlarla oynamıyor. Doğum gününü kutlamak için bir toplantı yaptık. Akraba çocuklar da dahil, erkek arkadaş istemedi. Çok yalan bir aile dostumuzun aynı yaştaki oğlan çocuğunu mecburen çağırdık. Kızım, bu yüzden hiç eğlenemedi, gayritabii hareketler yaptı. Bizimle beraber oturan babaannesi, kızın bu halini tabii karşılıyor, hattâ makbul sayıyor. Ben, anne olarak, çocuğumun bu hareketlerinin aşırılığını görüyorum ve çok üzülüyorum. Fakat babası, gülüp geçiyor. Acaba, büyüdükçe değişir mi, yoksa bu hal artar ve çocuğun tabii bir hayat sürmesine mâni olur mu, diye rahatım kaçıyor. Doktora gideceğim, fakat hem babaanneden, hem esimden eskiniyorum. Hareketimi mübalâğalı bulacaklarından eminim. Hem sonra, evde mesele de çıkabilir.

Endişeli bir anne İstanbul

Öyle zannediyorum ki, başka çocuğunuz yok. Eğer değişik cinsten bir İkinci çocuğunuz olmuş olsaydı, herhalde durum kendiliğinden halledilmiş olacaktı. Şimdi sükûnetle ve fazla üzerinde durmadan, çocuğun hareketlerini tetkik edin. Erkek çocuklara karşı bu çekingenliğinin neden ileri geldiğini bulmaya çalışın. Tahminime göre, babaannesi veya bir başkası, onu, şurada burada duyduğumuz muhtemel tehlikelerden korumak İçin, korkutmuştur. Korkutulmamış olsa bile, çocuk, bu yolda devamlı telkinler almaktadır. İleride, karşı cinse soğuk davranmasından korkuyorsunuz. Bence durum, tam tersidir. Kızınızın çekingenliği, biraz da fazla ilgisini göstermiyor mu? Çocuk, tabii bir çocuktur. Fakat aldığı telkinler yüzünden, en tabiî ilgileri onda suçluluk duygusu yaratıyor. Bu durumu düzeltmeniz şarttır. Çocuğunuzla başka konularda yakınlık kurun. Meselâ onunla, eğer seviyorsa, bebeğine elbise dikerek veya resim yaparak, gezerek, kitap okuyarak, akşamlan beraberce pastahanelere giderek, bağlarınızı kuvvetlendirin, ondan sonra yavaş yavaş telkinlerde bulunan. Onu, tabii şekilde, erkek arkadaşlarıyla oynamaya, irtibat kurmaya yavaş yavaş alıştırın, zorlamayın, İyi seçilmiş yayınların, kaliteli çocuk kitaplarının, sınıf öğretmeniyle konuşup anlaşmanızın bu yolda size çok yardımcı olacağını zannediyorum. Çocuğa yardım etmek için, "cinsi terbiye" konusundaki yayınları İzlemelisiniz. Gerekirse, çocuğu götürmeden de, bir doktora, ruh sağlığı merkezine başvurup, İzleyeceğiniz yolu tayin edebilirsiniz. Tedaviye önce siz, sessizce başlayın. Meseleye hâkim olduktan sonra da, durumu eşinizle konuşun. Eşinizin sizi anlıyacağından, takdir edeceğinden eminim. Başarılar dilerim, sevgili okuyucum.

SOSYAL HAYAT

Haberler

22 Martta Ankara Palas salonlarında verilecek olan C.H.P. balosunun "yılın en güzel balosu" sıfatım kazanması için C.H.P. 1i hanımlar, Mart ayının hemen her gününü bu balo ile ilgili çalışmalara hasretmiş bulunuyorlar. Böylece, Genel Merkezin üst katındaki yeşil çuhalı uzun masayı, şimdi, eşleri yerine hanımlar işgal etmiş durumdadırlar. Erkekler, ancak arada sırada davet edilmekte ve yardımları istenmektedir. Meselâ, C.H.P. Genel Sekreteri lir. Kemal Satır, {peçen haftanın sonunda, Cumartesi sabahı, yeşil masaya riyaset etmek üzere, çağırıldı. Satır, kendisinden istenilenleri büyük bir dikkatle dinledi. Ancak, anlıyamadığı bir şey vardı: İstenilen işler, hemen hemen hep Balo Komitesinin faaliyetleri içine giren işlerdi. Satır, bu konuda kime tesir etmesi gerektiğini sorunca, hanımlar hep birden, Balo Komitesi Başkam Memduha Satırı işaret ettiler. Satır uzun uzun düşündü ve sonra:

"— İlk defa böyle bir şey başıma geliyor. Karıma bir iş yaptırtmak için tavassutum isteniyor. Çalışacağım" cevabını verdi.

C.H.P. 1i hanımlar, hayat pahalılığına karşı olduklarını da ispat ettiler: Ankara Palas salonlarında sabaha kadar sürecek olan, büfeli, zengin balonun bilet fiyatı tek kişi için 50, iki kişiiçin 100 lira olarak tespit edildi.

Kültürel sahada önemli çalışmalar yapan Üniversiteli Kadınlar Derneğinin Ankara Şubesi, İstanbul Merkezinin aldığı bir kararı destekliyerek, beş yıllık kalkınma plânımızın temel ilkelerinden birisi olan "Doğumun Kontrolü" ilkesini memlekette tanıtmak için faaliyete geçecektir. Dernek, ilk iş olarak, çok yakında B.M.M. ne verilecek olan ve çeşitli kanunların değiştirilmesini derpiş eden tasarıyı desteklemek kararındadır. Bunun için dernek, üyelerine mektupla müracaat ederek, fikirlerini sormuştur.

Bilindiği gibi, doğumun kontrolünden maksat, annenin ancak istediği zaman evlât sahibi olmasını sağlamaktır. Bu bakımdan dernek, "doğumun kontrolü" sözlerinin yanlış anlaşılması hususuyla da mücadele edecektir. Diğer kadın derneklerinin de aynı konuda işbirliği yapması beklenmektedir.

19 Şubat 1928 yılmda kurulan Türkiye Yardımsevenler Derneği, 35. yılını idrak etmesi münasebetiyle, bir basın toplantısı tertipledi. Atatürk tarafından "Yardımsevenler" diye adlandırılmış olan derneğin, yurdun muhtelif il ve ilçelerinde 38 merkezi, 56 şubesi vardır. Derneğin başlıca gayesi, yardıma muhtaç vatandaşları çalıştırmak, onların, emekleri mukabilinde yardım görmelerini sağlamak ve çahşamıyacak olanlara da doğrudan doğruya yardım etmektir. Yardımsevenler Derneği, bu sahadaki çalışmalarını, çoğu kendisine ait olan hizmet binalarında nakış, dikiş, trikotaj, hancılık atölyeleri açarak, en olumlu bir şekilde tatbikat sahasına koymuştur. Ayrıca, rehabilitasyon merkezlerini, hasta vatandaşlara çalışma imkânı sağlanmaktadır. Hiç çahşamıyacak olan yardıma muhtaç kimselere derneğin yaptığı yıllık yardım 450 bin ile 500 bin lira arasındadır. 2 milyon liraya mal olan Ankara Genel Merkez binasında, her türlü konfora sahip bir kız öğrenci yurdu ile büyük iş atölyeleri açılmıştır. 250 lira karşılığında yurtta kalan öğrençilerin sayısı 196 dır. Dernek ayrıca, öğrencilere burs, hastalara ilaç, birçok vatandaşa evde iş ve atölyelerde çalışanlara öğle yemeği temin etmektedir.

Zamlar karşısında

Zamlar, özellikle PTT ve İstanbulda DB hattına yapılan zamlar, gerçekten üzücü olmuştur. Çünkü bu zamların, vatandaşlara yükleyeceği maddi külfetler yanında, yarattığı psikolojik etki önemlidir. Bu hem siyasi, hem de ekonomik sahada bizim için zararlı olabilir.

İstikrarsız, hesapsız, günü gününe yaşıyan enflasyonist bir devrin korkusu henüz hepimize hâkimdir, Öylesine hakimdir ki, 1 Martta Türkiyede en sade vatandaş bile, o gün hemen cebinden çıkacak birkaç kuruş fazlayı düşünmemiş, daha çok gelecek üzerinde durmuş, bunun bir hayat pahalılığına sebebiyet verip vermiyeceği endişesini belirtmiş ve tartışmasını bu yönde yapmıştır. Buna mukabil, hükümet kendinden emindir. Çünkü, ilim adamlarının da belirttikleri gibi, para hacmi dikkatle kontrol edildiği takdirde, bugün için bir enflasyon tehlikesi mevcut değildir. Hükümetin kısa vadeli bir politika gütmemesi, bize, bu bakımdan büyük umut vermektedir. 1962 yılında ihracatımız rekor bir seviyeye ulaşmış, banka mevduatı artmış, altın ve yabancı döviz fiyatlarına nazaran türk parası değerlenmiştir. Enflasyon felâketini bu kadar yakından görmüş olan ve "Her ne pahasına olursa olsun, İktidar!" politikasını gütmeyen bir hükümetin, en az, halk kadar enflasyondan korkacağı muhakkaktır.

Fakat zamların yarattığı psikolojik faktörü de muhakkak hesaba katmak zorundayız. Bunun için hükümete de, halka da düşen vazifeler varadır. Hükümet, güttüğü politikanın sağlamlığına halkı inandırmak zorundadır. Halk ise, suni pahalılık yaratacak hareketlerden sakınmalı, temkinli olmalıdır. 1 Mart, eski enflasyonist devre açılan bir pencere gibi geldi bana. Orada bir an için, gene istifçilik yapanları, telâş içinde bakkala koşan ev kadınını, hava kararınca, çırağı ile sözde *"en i*yi müşterisi"ne, sözde "piyasadan çekilecek, pahalılaşacak malı" gönderen açıkgöz bakkah, etiketsiz sigara satan, menfi propaganda yapmak için kalabalık yerlere sokulan fırsatçıları gördüm. Sonra pencere bu kötü rüyanın üzerine birden kapanıverdi. Ama şüphe, tam olarak, henüz dağılmadı.

Parayı değerlendirmek biraz da bizim elimizdedir. Ona inanmak, onu, düşünerek harcamak, telâş etmemek, açıkgözlülüğe kalkmamak, bütçe zihniyetiyle hareket etmek şarttır. Ev kadınları bu konuda, hükümetlerden sonra, rol sahibidirler. Dünyanın birçok yerlerinde halk, ihraç maddelerini kendi memleketinde çok pahalı alır. Ancak bunu, başka maddelerle telâfi eder. Meselâ, eğer zeytinyağı bizim için bir gelir, kaynağı olacaksa, onun yerini sunisi ile doldurmak zorundayız. İkinci Dünya Harbinden sonra ingiliz halkı yıllarca kömürünü ihraç etti, kömür yakmadı... Hükümetler aynı fedakârlığa katlandıkça, biz, halk olarak, bu badireden kurtulmak için fedakârlığa, severek katlanmak zorundayız. Başka çıkar yol yoktur.

SİNAMA

Filmcilik

Prodüktörün akıllısı

Kısa boylu, şişmanca ve gözleri fıldır fıldır eden adam, kendisinin tam tersi bir fiziğe sahip gazeteciye:

" ¬¬ 'L'Immortelle-ölmezler'i önümüzdeki uluslararası festivallerden birine türk; fllmi olarak sokmayı düşünüyorum. Bunu da gerçekleştireceğim.." dedi ve sonra şöyle devam etti:

"— Biliyorsunuz, 'L'Immortelle' geçen yaz aylarında İstanbulda çevrildi ve Fransadaki ilk gösterilişinde sanat çevrelerinde ilgiyle karşılandı."

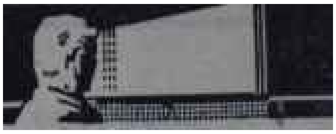
Ertesi günü bu sözler, Milliyet gazetesinin birinci sayfasında yer aldı. Yazı, fiziksel yapısına göre biiraz fazla akıllı prodüktör Sammy Halfon'un yine çift sütunluk Bir resmi ile süslenmişti. Fransadaki filmciler arasında az parayla çok kazanç sağlama rekorunu bugün de elinde tutan bir prodüktör olarak hayli üne ermiş olan Sammy Halfon bu yoldan giderek, dikkatleri, Yeni Dalgacı rejisör Alain Robbe-Griltet'ye İstanbulda çevirttiği "L'lmmortelle" üzerine çevirtmek ve gelecekteki kazancını sağlam kazığa bağlamak istiyordu. Senaryocusundan en küçük işçisine kadar her şeyi fransız olan ve içinde en küçük bir türk işçisinin emeği bile bulunmayan "L'Immortelle", sadece ve sadece İstanbulda çevrilmiş olması sebebiyle türk filmi sayılmak isteniyordu.

Olay, günlük politika bezirgânlığı yapan gazeteler ve fıkra yazarlarınca "ne yazık ki- önemsenmedi. Bir günlük, bir haftalık ve bir de onbeşlik bir dergide iki yazar konuya ilgililerin dikkatini çekmek istedilerse de seslerini duyuramadılar. İki yazarın yanında yeni bir kuruluş olan Türkiye Sinema İşçileri Sendikası yer aldı. Sendika, düzenlediği bir basın toplantısında buna engel olunacağını, Halfon'un davranışının türk sinema işçisine karşı bir davranış olduğunu açıkladı.

Meseleye, gelecek yabancı sermayenin -tabii, sinema alanına..." ürkütüleceğini karıştıranlar da çıkmadı değil. Fakat durum, gelecek yabancı sermayenin ürkütülmesinin tamamen dışındadır.Yabancı sermayenin ürkütülmesi hususuyla, herşeyi yabancı olan bir filmin yurt dışında Türkiyeyi temsil etmeye kalkışması başka başka şeylerdir.



Film seyrettim



Film: "The Waltz of the Toreadora - Generalin Aşkı"

Rejisör: John Guillermin

Senaryo: Wolif Manköwitz (Jean Anouilh'un ayni adlı piyesinden alınmıştır).

Fotoğraf Direktörü : John Wiloox.

Renkli bir ingiliz (Wintle - Parkyn - Rank) filmi.

Konu: Orduda uzun bir geçmişi olan general Fitzjohn (Peter Seller), günlerden birgün emekliye ayrılıyor. Garip bir rastlantıyla da ayni gün onyedi yıllık sevgilisi Ghislaine (Dany Robin) çıkageliyor. Emekli süvari generali Fitzjohn, yıllar yılı hastalık hastası karısı Emily'nin (Margaret Leighton) derdiyle uğraşmaktadır. Ama bu uğraşma eskimiş, bitmiş bir aşkın sürdürülmesinden çok, aradaki bağın kopmamasını sağlamaktan öte geçmemektedir. Emekli süvari generali Fitzjohn, karısı yerine, evdeki sık sık değiştirilen hizmetçilerle gönlünü eğlendirmektedir. Bu "hizmetçi- evin beyi" münasebeti de son derece işler bir şekilde organize edilmiştir. Hatıralarıyla başbaşa kalmak amacıyla özel olarak kendine ayırdığı evin bir bölümünde emekli süvari generali Fitzjohn, yeni hizmetçisini kabul etmekte, şartlı olarak işe alınmış hizmetçi de evin beyi ile kuytulara çekilmekte bir sakınca görmemektedir. Gençlik yıllarında karşılaştığı sevgilisi Ghislaine'nin beklendiği ya da beklenmediği bir anda ortaya çıkışı dolayısıyla olayların akışına istenilen yönü verdiriyor. General, hastalıklı karısından ayrılmaya ve kendisini onyedi yıldır bekleyen -artık geçkinleşmeye yüztutmuş- eski sevgilisine dönmeye karar veriyor. Fakat işe karışan emir subayı genç teğmen Robert, Ghislaine'e âşık oluyor; Ghislaine de emir subayına... General ne yapacağını şaşırıyor. Alışkanlıklarını terketmek General yaşındaki bir insan için- zor ve dayanılmaz olduğundan, General, sözde, bir kadercilikle olana karşı durmuyor ve Ghislaine'i genç teğmene bırakarak, hiç birşey olmamışçasına, bıraktığı yerden yoluna devam ediyor.

Oynıyanlar: Anouilh'un son derece renkli ve canlı kişisi General'i, sinema aktarmasında son yılların iyi ingiliz komedyeni Peter Sellers canlandırıyor. Rejisör Guillermin ile ortaklaşa varılan bir yoruma göre, Anouilh'un-olmaktan çıkıp seneryocu Wolf Mankowitz'in yeni kişisi olan General Fitzjohn, gereğinden çok dalgalı bir tiptir. Anouilh'un herşeye rağmen fransız kalan ve fransız esprisini sürdüren Generali ile "Mankowitzr Guillermin - Sellers" üçlüsünün Generali arasında elbette ki büyük bir ayrım var. Sonuncu General daha soğuk, daha ingiliz ve daha az gerçek bir kişi. Buna karşılık, Generalin karısı, Anouilh'un tipinin de çok üstünde. Bunda iyi oyuncu Margaret Leighton'ın başarı payını gözönünde bulundurmak gerek. Dany Robin ile genç âşık teğmende John Fraser, Sellers ile Leighton âyârı bir oyun çizgisine varamıyorlar.

Beğendiğim: Anouilh'un piyesi ile Mankowitz'in senaryosu arasında her hangi bir kıyaslama yapılmadığı takdirde, Guillermin'in filmi "The Waltz of the Toreadora - Generalin Aşkı" orta kırat bir ingiliz komedisi âyârı kabul edilebilir. Bunun dışında, Guillermin ile senaryocusu Mankowitz'in asıl üzerinde durulması gereken başarıları, "Generalin Aşkı"nin bütünüyle bir tiyatro " sinema uygulaması olmaktan uzak oluşunda. Hollywood sinemasında bu denli bir tiyatro aktarmasına rastlamak mümkün değildir. En iyi ustalar bile bir tiyatro eserini sinemaya aktarırlarken tiyatroluktan kurtulamamakta, filme nereden bakılırsa bakılsın, tiyatro aktarması olduğunda sürekli açıklar vermemektedirler. Guillermin işte bu açıktan kaçmasını bilen ve bunun üstesinden gelebilen bir rejisördür.

Beğenmediğim: Fakat Anouilh'un filme ve senaryoya temel teşkil eden piyesi ile "Generalin Aşkı" arasında bir kıyaslamaya gidildi mi, terazinin kefesi, tabii tersine olarak, ağır basmaktadır. Sinemayı tiyatrodan kurtarmak ve kaçmak için bu tür bir yoldan gitmek gerekli midir, değil midir? Tiyatrodan yana olanlar, Guillermin ve Mankowitz çalışmasını Anouilh'ya karşı bir çeşit sırt çevirme diye suçlayabilirler. Ama şurasını da unutmamak gerek: sinema hiç bir zaman tiyatro değildir ve aralarında karlı dağlar kadar fark vardır.

Sonuç: Tiyatrosunu bir yana koyup, Guillermin'in filmi "The Waltz of the Toreadors - Generalin Aşkı"nı rahat rahat seyrediniz. Yağmur yağsa da, yağmasa da...

T. KAKINÇ

idare

Panik havası

Sakara Asliye hakiminin dosyalardaki delilleri tespit için memur lannı da yanına alıp Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğüne yaptığı ani ziyareti duyanları, bu dairede pek de mûtad olmayan birşeylerin dönmekte olduğuna hükmettiler. Ne oluyordu? Bazı vesikaların dosyalardan çıkarılmasından veya imha edilmesinden endişe mi ediliyordu ki, ilgili kişiler mahkemeden delillerin tespitini istemişlerdi?

Hâdise merak uyandırmıştı. İşlerin içyüzünü, 1 numaralı sorumludan öğrenmek isteyen gazeteci ile Umum Müdür Fikret Altınel arasında, telefonda şu konuşma geçti:

"— Bir şey yok efendim."

"— Aman efendim, bir şey yok olur mu? Şu anda bir Asliye hakimi delil tespiti için dosyalar üzerinde çalışıyor ve zabıtlar hazırlıyor.."

"— Haa, evet... Ama sini temin aderim kardeşim, ehemmiyetli bir şey değil. Bir firma işleri biraz ızam etmiş de..."

"—- Bu ehemmiyetsiz dediğiniz iş ne kadarlık bir iştir?.."

"— İki milyon kadar bir şey..."

Sporun altın yumurtlayan tavuğu Totonun biriktirdiği milyonların plânsız programsız, rastgele dağıtıldığı kimsenin meçhulü değildi. Meselâ, Vanda açık yüzme havuzu, Gümüşhanede velodrom yaptırılmasına kimse şaşmıyacaktı. Ama, ihaleye çıkarılan bir işin kanun ve usûller dışında, keyfî bir takım tasarruflara bağlanabileceğine inanmak o kadar da kolay değildi. Gerçekte, bir Sarıkamış Teleksi işi vardı, Öğrenildiğine göre, Sarıkamışlılar imza toplamışlar ve iddia ettikleri neler varsa bunları Başbakan İnönüye ve Devlet Bakanı Necmi Öktene duyurmuşlardı. Bunları gazeteler yazmış ve haber tekzip edilmemişti. Daha onun dumanı dağılmadan bu 2 milyonluk -pek ehemmiyetsiz!- iş için firmaların delil tespiti cihetine gitmiş olmaları öyle hayra yorulacak rüyalardan sayılmazdı.

Beden Terbiyesi Umum Müdür lüğü Ankara, Adana, Antakya ve Balıkesir yüzme havuzlarının klorizasyon ve filtrasyon -kuşdilinden başka yabancı dil bilmeyen bir hukuk müşaviri bunu zabıtlarda tashih etmiş ve filitirasyon yapmıştır- işlerini ihaleye çıkarmış, bunun şartnamesini de usûlü dairesinde ilân edip, firmalara yeterlik belgeleri vermişti. Bu arada, yeterlik belgesi vermek için kabul edilmiş bulunan müddetin sessiz sedasız uzatılmış olması kimsenin gözünden kaçmadı, Fakat işlerin tutumundaki tuhaflık, kapalı zarf usûlü ile yapılan bu ihale için verilmiş bulunan teklif zarflarının açıldığı 15 Ocak 1963 Salı günü saat 10.30'da meydana çıktı.

Bir alaturkalık örneği

İş, Resmî Gazetede ilân edilmiş bulunan şartname ile sınırlanmıştı ama, her ne sebeple ise, Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğünün aklına, Adana yüzme havuzu ısıtma santralından vazgeçmek geliverdi ve bunu komisyon başkanı hemen oracıkta firmalara açıklayıverdi. İhalenin ilan edilmiş bulunan şartları ile müteahhit firmalar da, Umum Müdürlük de bağlı olmak lâzımgelirdi ama, Umum Müdürlük dayatıyordu. Bir bütünün parçası olmak gereken bi tesislerin bir kısmından vazgeçilmiş olmasının verilen fiyatlara tesir edeceğine ve bu tesisat için fiyat verecek durumda olmayan firma varsa onu haksız yere favorize edeceğine bir türlü inanmıyor ve Nuh diyor da peygamber demiyordu. Aslına bakılırsa, Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü o pek meşhur arttırma ve eksiltme kanunu hükümlerine tâbi değildi. Değildi ama, her aklına geleni ve dilediğini yapmak yetkisine de sahip sayılmazdı. Kapak zarf usûlü, haklı ve yerinde bir gizliliği, serbest rekabetteki eşitliği, meşruluğu ve devletin menfaatlerini korumak için icad olunmuştu. Bir ihaleden, zarflar açılmadan veya açıldıktan sonra kanunlarda belirtilmiş ve teamül olarak yerleşmiş şartlar dahilinde vazgeçmek ve onu temelinden bozmak mümkündü. Ancak, aklı başında biç bir idare, zarflar açüırken veya açıldıktan sonra kötü düşünmek isteyeceklerin aklına bin türlü şüphe getirecek tasarruflara iltifat etmezdi. Nitekim, teklif veren firmalardan bir tanesi sonradan, Umum Müdürlüğe hitaben yazdığı 16 Ocak 1963 tarihli uzun mektubunda bu hususlara kanundaki yerleri de belirterek işaret etmiş ve büyük bir nezaketle sadece idarenin iyiniyetine sığındığını bildirmişti.

Keyfi tasarruf o kadarla kalmadı. Zarflar açıldığında, bazı firmaların fiyat vermede elma ile karpuzu toplar gibi bir usûle başvurup, bir nevi şaşırtmacaya tevessül ettikleri hayretle görüldü. Verdikleri fiyata gümrük bedeli de dahil edilmiş ve mukayeseye imkân vermek için de, bu bedelin, ne olacaksa, asıl fiyattan tenzili istenmişti.



Fikret Altınel
Ufacık bir iş *mi?*

Gelgör ki, memleketimize ilk defa girecek olan bu klorizasyon ve filtrasyon malzemesinin gümrük bedelinin ne olacağını, şu anda, benim diyen gümrük komisyoncusu bile söyleyecek halde değildi. Kaldı ki, gümrük resim ve vergileri C. İ. F. kıymet üzerinden alınmakta idi. Bu takdirde, böyle teklif veren firmaların navlun ve sigorta kıymetlerini tekliflerine eklemeyi akıl etmiş olmaları icabederdi. Bu da yapılmamıştı. Ayrıca şartname, tekliflerde fiyatı F.O.B. olarak istiyordu. Zaten teamül de bu idi. Bu biçim teklif ve onu tasvip eder görünen davranış, gizlilik unsurunun ortadan kalkmasından sonra pek alaturka bir pazarlığa yol açacaktı ki, bu da her türlü ciddiyetten uzaktı. Hele içlerinden birinin kalkıp da "Eh, ne yapalım? Biz fedakârlıktan kaçınmayız. Siz de bizim fiyatlardan %50 yi gümrük bedeli olarak tenzil ediverin!" demesi kargaları bile güldürecek bir lâubalilik örneği idi.

Koltukların günahı

Firma, köşebaşı bakkalı gibi çalışmak imkânlarına sahip değildi. Sipariş ve imalât için bir takım kayıtlarla bağlıydı ve bu da idarece biliniyordu. Onun için firma işin vaktinde neticesini almak istiyordu. Şikâyetleri bundandı. Bu şikâyetlerin ehemmiyetle üzerinde durulmasını ve kendisine kesin kararın bildirilmesini rica ediyordu. Meselâ, ihaleyi yapacak olan komisyonun başkanı, ihale günü, şartnamede değişiklik yapıldığını şifahen açıklamıştı. Bu, yanlış bir hareketti. Fakat daha da

garip olanı, bazı tekliflerin - ama ne tesadüf! yeni açıklanan şartlara tıpatıp uygun düşmesiydi. Evvelce kabul edilmiş bîr opsyon müddeti vardı ve bu müddet 31.1.1963 de sona erecekti. Umum Müdürlük evvelâ bu müddeti kendiliğinden ve komisyon çalışmalarını bitiremedi gerekçesiyle bir gün uzattı. Sonra, ilk komisyonun verdiği kararı, her ne sebeple ise, beğenmemiş olacak ki, ikinci bir komisyonun işi incelemesini sağlayarak, müddetin 4.2.1963'e kadar uzatılmasını istedi. Demek oluyordu ki, teknik komisyonların bazı hususlarda ya tereddütleri vardı, ya da 1 numaralı sorumluyu tatmin edemiyorlardı. Her halükârda daha yetkili mercilere müracaat edip, hakikatlerin aydınlanmasını ve hakların muhafazasını temin etmek lâzımdı. Bu yoldaki yazılı ve şifahi müracaata Umum Müdür, "Tek ve en yetkili merci benim!" diye cevap veriyordu ama, karar vermekten de dikkatle kaçmıyordu. İşlerin incelenmesini ve neticeye bağlanmasını isteyen firma, en ucuz teklifi veren alman firmasıydı. Kendisine ea yakın fiyattan 200 bin lira daha ucuz bir teklif vermiş olmasına, yeterlik belgesine sahip bulunmasına, komisyonların kendisi lehinde karar vermiş olmalarına -Bunu öğrenmişlerdi ve delil tespitin., bunun için gitmişlerdi- rağmen İşin neticeye bağlanmamasına bir türlü akıl erdiremiyoTdu. Dilekçe dilekçeyi, müracaat müracaatı kovaladı ve karar mercii bir türltt'karara varamadı!..

Bu arada alman firmasının, Devlet Bakam Necmi ökten nezdindeki müracaata öğrenildi. Müracaatı yapan, Bakanın şahsi dostu bir zattı ve firmanın Türkiye temsilcisi bulunuyordu. Necmi Ökten, "Aman kardeşim, onların işlerine ben karışmam..." diyordu. Oysa ki ökten, Başbakanlığa bağlı Beden Terbiyesi islerini Başbakanlık adma tedvir ile görevlendirilmişti!

Merakla beklenen son

£^ihayet, 19.2.1963 günü Umum Müdür kararını açıkladı: İhaleyi, "elinde olmayan sebeplerle" iptal etmisti!.. Bir ihaleyi iptal için "elde olmıyan sebepler"in neler olabileceğini o tarihten beri birçok iş adamı ve idareci boşuna aradılar. Kimbilir, belki de en yetkili karar sahibi, işi alamayanları gücendirmektense,işi yeniden ihaleye çıkarmayı dirayete daha uygun bulmuştu!.. Hem Umum Müdür, alman firmasını teselli de ediyor, "Canım efendim, siz nasıl ol" sa en ucuz teklifin sahibi idiniz, gene ihaleyi siz kazanırsınız!" diyordu. Fakat gizlilik şartlarını, bozduğunu ve opsyon müddetinin ihdas ettiği müşkülü, -daha açıkçası, en ucuz teklif veren firmayı ihale dışı etti" ğini- unutuyordu...

Umum Müdürün unuttuğu bir husus daha vardı ki, o da, ihaleyi feshe mesnet saydığı 19.2.1963 tarihi o ittifakla alındı diye onaylanan komisyon kararının mahiyeti idi. Bu ka--arda Tesisat Dairesi Başkanının, Muhasebe, Levazım, İnşaat ve Zat İşleri müdürlerinin imzaları bulunmak gerekirdi. Tesisat Dairesi Başkanı, komisyonun da başkanı idi. Kanaatlerine uymayan bir kararı alamıyacağını beyanla bu vazifeden istifa etmiş Muhasebe Müdürü muhalefet şerhi vermiş, İnşaat Müdürü iki kişi yerine imza atmış ve Umum Müdür de kararı ittifakla, alınmış diye onaylamıştı.

İşte devlet muamelâtında eşine ender tesadüf edilen hadise bunun üzerine meydana geldi. Hakkıma zayi olduğuna inanan alman firması ise, Başbakanlığa müracaat ederek, teftiş istedi.

Merak edilen şudur: Birinci Koalisyon Kabinesinin A.P. li Bakanı olarak itina ile seçip, ısrarla tâyin ettiği Umum Müdürün idari tasarruflarını ikinci Koalisyon Kabinesinin bağımsız Bakanı Necmi Ökten acaba nasıl karşılayacaktır? İşlere el koymaları tabii olan Maliye müfettişleri, çalışmalarına ne zaman başlayacaklardır ve, idareciler dahil, herkesi memnun edecek hakikat nasıl ve ne zaman meydana çıkarılacaktır?



Türkiye İş Bankası A. Ş.

MERKEZİ: ANKARA
Telgraf Adresi: TAB

GENEL MÜDÜRLÜK
Mevduat Müd.
Y.No.3

Ankara, 1 Şubat 1963

001069

Tasarruf Sahiplerine

T ü r k i y e

1963 yılında da en fazla ikramiye dağıtan ve en fazla Apartman Dairesi veren banka Türkiye İş Bankasıdır.

100 talihli 100 Apartman Dairesi ve 49 900 talihli de çeşitli ve zengin para ikramiyeleri kazanacaklardır.

Bu yılın ikramiye plânının tutarı tam 10 MİLYON liradır.

Saygılarımızla,

TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.
Genel Müdürlük

VV/EA


100 YIL
BU KADAR YIL ELBET
GÜVEN VE İNANÇ
SAĞLAR.
T.C. ZİRAAT BANKASI